

عېرقلە باخ ، اى كۇناؤم ، بوعالىمە گۈل بىر آن ،
ايوان مىداڭىنى آئىنە عېرىت سان !

خاقانى شىروانى اورەك دۇيۇنتولرى

ترجمە ئىندەنلىرى :

محمد راحيم □

محمد آقا سلطانف □

م . مبارز □

باڭو ۱۹۷۹

خاقانی شیروانی

اوده ک دؤیونتو لری

تنظیم ائده‌نی :

بهرام امیراحمدی

● خاقانی شیروانی (اوره گ دو یونتو لری)

— مقدمه ، شرح و ترتیب اندھنی محمد آقا سلطانف
— رباعی لر ، قطمه لر ، غزل لر ، فخریه لر ، مدحیه لر ، شکایه لر ، مختلف
شعر لر و تحفه العرائین شعر لری ، فارسجadan ترجمه اندھنی ، محمد
آقالسلطانف

مدالن خرا به لری : ترجمه اندھنی محمد راحیم

برات الصفا : ترجمه اندھنی : م . مبارز

اینک چاپی - باکی - گنجیلیک نشریاتی ۱۹۷۹

تهرانی - ۱۶۰۰۰ - نسخه

ایکیجی چاپی - تبریز - ارک نشریاتی ۱۳۵۹

تهرانی - ۳۰۰۰ - نسخه

نتظم اندھنی - بهرام امیر احمدی

افضل الدین خاقانی شیروانی

(۱۱۹۹ - ۱۱۲۹)

مین ایلدن آدقین ادبیات قادیخینه مالک اولان آذربایجان
حالقی دنیا شهرقی قازانمیش بیرونچو خ کلاسیک سوڈ اوستادلاری
یتیرمیشdir . خطیب تبریزی ، قطران تبریزی ، مهمنی گنجوی ،
نظامی گنجوی ، تسبیمی ، عصاد ، فضولی ، خطانی ، و صائب
تبریزی کیمی اوقتا عصر کلاسیک شاعرلریمیز ایچەرە سینده الفضل الدین
خاقانی شیروانی نین اوذینه مخصوص پئى واردىر .

خاقانی شیروانی نین آنادان اولماسیندان . ۸۵ ایل کشچىر
بۇ دون بو واخت عرضىندە خاقانی نین بیرون بیریندن گوەل اثرلىرى
پاخىن و اوقتا شرق خالقلالدینن دىن ماذاقنا سبب اولموش ،
اوونون حون درجه پوتىك و ئاسقى مخەنۇلۇ شعر لرینه کلاسیک
شاعرلر ئظىيرەلر ، بىزىتمەلر يازمىشلار .

تصادقى دەپىل كى ، خاقانی شیروانی يادا دېجىيليقى
شاعرلەن معاصرى دوستو اولان نظامى گنجوی يادا دېجىيليقى كىمى
بۇ دون دنیادا شرق شناس عالملارى بېرىنجى درجه دە تدقیقات
اوبيكتى اولموشدور .

خاقانی نین « دیوان » و « كلهات » ئى عصرلر بويو مشهور

خطاط لاد طرفیندن نوزد کوچودوله – کوچودوله یا بیلهمیش دنیانین
کیتاب خزینه‌لمیثین (زهقی ، شعر و صنعت عاشیقلار) دین دیللر اذربی
اولاً – اولاً بیزه قدگلیب چاتمیشدیر .

خاقانی بویوک بیر ادبی ایرث قویوب گتمیشdir . اونون
مکمل « دیوانی » و بوتون شرقده ایلک مبنظوم سیاحتنامه اولان
« تحفه العرافین » (« ایکی عراقین تحفه‌سی ») آدلی اثری
تا (یعنی خرد) تله باقلی اولاداق ، فارس دیلینده یازیلسادا ، شرق
پونیکا میثین بوتون خصوصیتلرینی احاطه اتمیش ، شاعردن بدیعی -
استقیک ، سیاسی ، اجتماعی و فلسفی فیکرلرینین انکاسی کیمی
آدبهایجان ادبیاتینین ان دقهه لایق عابیده لریندن بیری کیمی
تائینمیشdir .

نجاد علی نین اوغلو ابراهیم هله کیچیک یاشلا (یندان علمه)
صنعته جدی ماداق گوسترمیش ، نوز دودونون گودکملی طبیبی و
فیلسوفو اولان عمیسی کافی الدین عمودن عثمانین تعلیمی سایه سینده
گوزه ل شعرلو یاذمیشdir . عمی سی نولدوکدن صوفرا ، گیچ ابراهیمین
یوکسک شاعیر لیک استعداد پینین سوداغی شیروانشاهلار سادایی
ملک شهراسی ابوالعلاء گنجوی نین قولاغينا چاپیر و او بینی یتمه
شاعری سادایا دعوت اندیر ، اوذا « خاقانی » تخلصو و تؤیر .
خاقانی ایلک اول سادای محیطینین بدبهعلی عالمینه واله اولوب ،
شاهی ، سادای آداملا (ینی لایق اولم) بیفلادی صفت‌لرله مدح -
اتمیش سده ، چوخ چکمه میش سادایدا کی داخبلی (باکارلیقی ،
فتهه – فسادی گوده کش بو عالمه نیفرت اتمیش ، سادایدان
اوذا خلاشمادا چالیشمیشdir . او یازیر :

کیم ایسه سوز آندی : « خاقانی آرتیق
یاراشمیر سارایا ، بویوک خاقانا »
سارایدان چوخ گوردوm اذیت ، بیرده
گانیش . قلبیم سیغماز او دار زیندانما ،

یا خود :

شاهزادین ایندن صدقه آلماق
او نلارا مدح لر دله یه دیمهز .

بوناگوده شاعیر ذیارت بهانه سیله شرق اولکه لرینین ادبيل
تبریز، اصفهان، بغداد ... شهر لرینی گزیر، جنوب ایراندا داغیلمیش
ظولم اوچاقی اولان مدانی خرابه لرینی گودو و اوونون حون دجه
دین فلسفی اثری اولان « مدانی خوابه لری » شعرینی یازدیر .
شاعر اوذ اثربند، واحت ایله دنیایه حکم ایندن بو سادایین خوابه
لریندن عبرت آلماقی حق و عدالت بایرانی اوچاقی تعمیق تھویر
اندیر، همین سرای آدیندان بنه سویله یئر :

بیز عدل سرا ییکان ظولم ایله خراب اولدوق
ظالم لر اولان قصره گور نمیله جک دوران ؟

خاقانی هرایکی عراقی گزب قاییدیقدان صورنا یازدیقی
« تحفه العراقيین » سیاحتنامه پندت عراقی ، خلیفه سرا یینی و سفر
ذامانی تانیش اولدوق و گوکملی شخصیت لری اطرافی تصویر اتمکله
یاناوشی ، اوذی و نسیل - نسبی حاقیندادا کیفایت قد معلومات
و نویر .

خاقانی زمانه سینده کنی اجتماعی حادثه لره قادری حون
دجه حساس اولموشدو . خاصیت اعتباریله ، وقارالی ، جومرد
وجوشون طبعه مالیک اولان شاعیر و اثرلرینه هننکا لیق بالحیمیندان
طلبکار یاناشمیشدیر . بیر چوخ کلاسیک آذربایجان و یاخین شرق
شاعر لرینین معلمی سویه سینه قالخویشیدیر .

تصادفی دنیلدیرکی ، مشهود هند شاعری امیر خسرو دهلوی
(۱۳ عصر) ، مشهود تاجیک شاعری عبدالرحمون جامی (۱۵
عصر) و داهی آذربایجان شاعری محمد فضولی (۱۶ عصر) .

خاقانیه نظیره یازمیشلاد . فضولی کیمی میثیل سیز سوز استادی او زونون «انیس القلب» آدلی امینی خاقانی ذین «مرات الحفا» تعییده سی تأذیریله یازمیش او دا خاقانی کیمی او دتا عصر فنودال- دوحانی عالمینده باش و فرن حقسیزلیق لادا قادشی جدی اعتراض سیمینی او جانکمیشیدیر .

خاقانی دفعه لره جبهه مالان شیروانشاه آخسستان دا او نو او ز قاشیسیندادیز چوکدوده بیلمه میشیدیر . شاعر دنیز :

او انسان کی، دگزوب درده ، باش ایمز مرده ، نامردہ ،
او نو دیر جو گدوره بیلمهز تو نان دورد اللی دنیانی .

سراپدان نوز دوندہ دن شاعر دائمآ خالقا آ (حالانمیش) .
او زنو خاقانی دئیل ، خاقانی آدلاندیرمیش ، دویشی سلطاندان
داها لیاقتلى سایمیش ، قلبین صافلیغینی ، گوزه توخلوقو ، دوزلوبو ،
تمیز عشق و محبتی ترجم اتمیشیدیر .

خاقانی او ز آنایودونو چون آلوالو (طنبرود) ، هومانیست
شاعر اولموشده . هله بغداد خلیفه سی او نا او ز یانیندا غالب دبیر
(منشی) اولماقی تکلیف اتیدیکد ، شاعر مفروض سمله « من دبیر
دئیل ، وزیر اولماقا بئله (اضی دئیل ، شیرواندا آنام منی
گوزله یئر . » — دلیه ، بو تکلیفدن بوبون قاچیرمیشیدیر ، او دا زیر :

شیروانکی وار ، هرجه تدن او لویتین آناسیویدیر
او نون سویو ، سحر یتلی درد ریمهن داوا سیمیدیر
من وطن قوربان او لوم ، قورولموشدور دوزگو تلو گنه
بغدادی دا دولا ندیران او نون بولالی قیدا سیمیدیر .

خاقانی اثر لرینده جاذبه داد وطن تو دیاغینین منظره لری
پا لاق تصویر اندیلیر . بوكسک بدیعی دیل و قیزغین او ده کله او نا
محبتی نی ، عهد ده دهانی تکرار ادیلمز صنعتکار بیقلاء ترجم اندن خاقانی

اوز زمانه سيندن داخى قالما ميشدир . او ، بير شعرينده هونسوز
او و كى آغريسى ايله دنيشدير :

چوخ زحمت چكديم من آرزو يولوندا
طالعيم لوزومه گولمه دى بير آن
دنيا يابا سيفما يان حكمتيم واردى
أونا دار گليردى هر ايکى جاهان
منه وئر ياسنلار اولمه سادي لايسق
لايق اولانى دا وئرمە دى دوران

و ضعيتىين آغير اولدوغونو داها آبدىن نظرو چاپدىرى ماق
اوجون، شاعر حتى هامينين بايدام اكتىيى نودۇز بايرامىندادا ياسا
باتىدىغىنى آجي - آجي سوپله يېش .
اوزاخ گودەن شاعر گلەجىكده وطنين آزاد و شائى ياشاجاقينا ،
بولادا سعادت قوشونون قاناد چالا جاقينا اينانىب ، بويوك بير
ايىنمالا اوزونه خطابىلە يازمىشدير .

خاقانى گلير بير گون عالم سنى خاطيرلار ،
لاكين اوشان عالمده، اي داد او لا بىلمىز سن.

خاقانى يادا ديجىليقى نين گىشىز دقىقى آنجاق آذدا يجا ندا
باشلانمىش ، اثرلىرىنин مهم بير حصه سى استعدادلى شاعر لريميز
ظرفىندين آذدا يجا زىلەينه چو دىلەميش و نثر اندىلەميشدير . شاعرين
غزلرىنه بستە كارلا ديميز گۈزەل . موسيقى بستە لمىش ، هيكل تراشلا ديميز
سامالا ديميز اونون او برازيى يادا تمىش ، اثرلىرىنه شكىل لرچكىمىشلار .
لاكين بوقون بونلا بويوك شاعرىيە بىزىن ادى اىتى نين بوتونلوكله
حالى مىزى چاقدىرىلما سىنى هله تامىن اۋەمىز . بىلە كى شاعرين
اثرلىرىنن اكترىتى هله بىلەك دوغما دىلەمېزه تۈرجمە اندىلەمە مىشدير .
بوكىتا بچادا شاعرين مضمۇنلار دباعى و قطىھلارى دەحو
اونخاشايان لىرىكىت غزللىرى ، فخرىيە ، مدحىيە و فلسفى قصىدەلر ،

زمانه و زماñه اهليندن شىكايپلىرى ، اوðۇ و امىپل نسبى حاقيىندا
يازدىقى شەولىدەن بىرگۈولدەستە تۆپلامىش و حرمەتلى اونخوجولادا
هدىيەكىمى تىدىم ادىلمىيىشدىر .

د باعی لر

رباعى لىر

ای آيدان ، پرىدىن گوزهل نازنىن
مجنونە دونورم عشقىيىنە سەپىن
باراشماز ظولم اتمك نازلى ملکە
گل منه لطف ايلە ، اى نازلى گلبىن

ای گوزهل ، گئچەدیر ، بىس وصلىين ھانى
سەنى ، باخ ، گوزلەبىر دردىلى خاقانى
گل سەنه سوپەيم دردىمىي بىر - بىر
كىلمەمن ياندىير رام بوتون جەھانى

خاقانى تۈپىدو كىچە شىرىن لېىندىن
حرارت اىچىيىنە آلسىرى بىن
يقىن كى ، دوداغىن آلوولودور يار
يو حسا بو حرارت هاردان ندن

داشلارا چارپاراق آخدىق سو كىيمى
داشدىق سو كىيمى چور-چوب يو كونو

هیچ بترده دایانیب دینجلمه دیک بیز
دائما ابردالی با خدیق سو کیمی

خاقانی قلپینه داغ با سمیش فلک
دو زسوز دور داد دیغی ، یئدیبی چوره کث
هر شئی ائیریدیر سه ، بس دوز او که هانی
هر شئی پیس او لموشسا ، « یاخشی » نه گر کث

جو اندیق غصه ده ، کدر ده کشچدی
گونلریم غم ایله ، خطر ده کشچدی
دوستلارین نولومو ائیدی بشلیمی
عومور مرئیه ده ، ضرر ده کشچدی

سن گتدین ، کونلومه دولدو کدر ، غم
گوزوم يولدا قالدی ، تا پمادیم همدم
دمیرم سن شراب ایچمه ، ایچ ، فقط
اندازه گوزله بن ساقیله هر دم

عشقدیر کونولدن هر دردی سیلن
عشقدیر دنیا دا هر دیلی بیلن
عشقدیر ایلین وارلیقی یو خلوق
هر شئی در که ائدیلیر آن جاق عشق ایلن

اولسادا ، خاقانى ، عاقلىين سنه يار
 آنجاق عشق كونلو نو غمدن قورتار ار
 عشق او دو وارىنسا ، جهنم هېچدىر
 جهنم او زو عشق او دونا يانار

من سنه يازار كن بېر نامە ، گۈزەل
 يا قاصىد گۈندىرمك اىستەسم ، ازل
 بېر كومك اىستىرم سەھر يئىلەندىن
 اى صبا قوشوم ، گشت ، خوش خېرلە گەل

او خمار گۈزلىرىن شىجه دىر ، جانان ؟
 او بادام گۈزلىر ده وأرمى يەقان ؟
 شىجه سەن ، گۈز آغرين چىكدىم ، گۈزەل ؟
 اى منىم گۈنىشيم ، دردىمە درمان .

خاقانى ، عمرۇن اساسىدىرىغۇم
 فلىكىن بىناسى اولا جاق بىرھىم
 جانىمىز سىتمەلە دنيابا گەلمىش
 آپارار يە دە دنيادان سىتىم

ھەچ او لدو حىاتىم ، بوبىدن ، بوجان
 بو ائۇ ، بو زمانە ، قىدىم دودىمان
 حىاتدا نسىيەيم ، نقدىم گەنجلەكىدىر
 او دا كى ، ھەچ او لوب گەنتىدى ، آه ، آمان

ای بختی خوش اولان ، ذکاسی کامیل
بو دنیا مالینا گل او لاما مایل
صباح بدینیندن چیخان کیمی جان
دوشمنلر مالینی یشه جگدیر ، بیل

خاقانی هنره شانلی سلطاندی
شام کیمی او قیزیل کورسوده یابدی
جانینی اریتدی او ز او دو ، هیهات
گوز یاشی ایچنده یانیب او دلاندی

خاقانی ، او را اخلاص نانجیب لردن
همیشه مردار بن یانیندا اول سن
یانما پروانه تک شام آلوونا
نیلوفر کیمی آل نوری گونشدن

او دلارا سالما بو یازیق بندنی
حیامی آپاریب خوار اتمه منی
ایندی کی الیندن یاخشی لیق گلمیر
باری پیسلیک ائدیب اینجیتمه منی

و وصال گمجه‌سی دیر ، ای قمر ، دایان
پرده‌نی قالدیر ما ، ای فلک آمان

سحر قاپی سینی آچما ، ای گنجه
گوندو زون آچارین سن گیزلت ، ای دان

ای ساقی ، قیزیلدان قدح ایسته مم
گل قدح دولدور وئر ، بوخ اولسون بوغم
قبر بیمین گیلیندن تیکان بیتمه میش
گیل قدح می ایله دولسون دمامد

او قارا زولفون گل آرخانا آت
من دلی اولورام ، او نو آز اوینات
فیکریم وارکی ، دوروم قورباين اولوم
راضی سان ، بوتا بیر شرائط بارات

خاقانی اولموش دور سوزون خاقانی ؟
دولو دور لعل ایله سوزونون کانی
او ، سوزه ائله بیر رونق وئردی کی ،
فتح ایندی سوز ایله بوتون دنیانی

دئدین کی ، اولارام من سنه کومک
داریخما ، صبر ایله درده دؤزه رک
آخی ، صبر هانی ، اقتدار هانی
مین دردله دولدور بیر تیکه اوره ک

گوزه لسن ، گوز للیک مولکونه سلطان
جمالین قویمو شدور عالمی حبران
لطفیله نظر سال بو خاقانیه

سن گونش ، او ایسه تور پاقدیر بو آن

اولدوزدان پارلاق بیر مر واریم واردی
گونشدن داهما چوخ ایشیق ساچاردي
الیمدن قاپدی تمز بو ظالیم فلک
گوی لرین تاجینا تحفه آپاردي .

گونش سن ، من سنی شون نیاو فر
بدنیم سویا غرق ، دوداغیم گولر
بدن - گوی ، او ز - ساری ، باشیم آشافی
گشجه لر او لسمده ، دیریم سحر

بیر پیسلیک اتمه دیم من او دیلمه
گناها با تمادیم من بیر جه کره
او لامايان گناها يوز توبه اندیم
بیر باخان او لمادی بو توبه لره

گوندوز فراغیندن یاندی اوره گیم
گشجه و صالحینی آندی اوره گیم
گوندوزلر اوره گیم سیخیلدی سن سیز
گشجه نی جهنم ساندی اوره گیم

جانیم غم یو کونو چکدی نشچه ایل
 گوز گویه با حمامق دامنه خوش دگیل
 او چوم نهایت سیز سیود یشیندندیر
 قفسده ساخلاییر منی متصیل

اوج بوسه و عده اندی یار منه دوونن
 گئچه حسر تله سحر اندیم من
 گوندوز گوروب دئدیم : عهده وفا اشت
 گولوب دئدی : یازیق ، بوش فیگیرده سن

غم اودو جگرین شهدینی آلدی
 جگریم یاندیغجا صبریم آزالدی
 دئیلر صبریله جگر ساغالار
 صبریم ده جگر له یانیب قارالدی

قارداشیدا همیشه بیر بو - لهب وار
 هردوز گون ایشه بیر ایبری سبب وار
 آغ گونون تو نونده وار قارا گئچه
 هر قدم باشیندا بیر بی ادب وار

خاقانی آل چکدی ستویملی یاردان
 ټوزو تک ایشی ده دوشموش دور کاردان

پروانه گونشی آختاریر ، لاکین
سونو کچ بیر چیراغی تاپیر هر زامان

دئدیم : - نه گوجونوار ، ای بویو کث سلطان ؟

دئدی : - نه ایسته سن اندورم احسان

دئدیم : - بوش دانیشدین ، قدرتین وارمی
کتچن بیو گونومو سن قایتار اسان

بو بندکی ، ووردولار قلبیمه منیم

لاغیمدیر ، قانیما آتمیش دوشمنیم

صبریمی جانیمدان آلدیلار تمام

ستونسوز چادیرا دئندو بدندیم

زولفون بنوشیده او لار کن آغا

او ، قوللوق حلقة سی تاخدی قولاغا

زولفونه غول اولدو ، شرفی آرتدى

گور نېچە سویندی او ، غول او لاماغا

ئولدورمه افضلی ، اتدینسه اسیر

یازینق بیر شیکاردير ، ئولمک ایسته میر

بیر قوشدور تو تموسان ، ئولدورمه ، ساخلا

قاچسا ، ينه تو توب قفسه گتیر !

بوغدايىي صىققى بېھشىه بەنزر
عاشىقلىرى آدم تك دوروندە گەزىر
بوغدايا دئىمەدن خاقانى ئىلى
جىشت دن قورلاراونو ، الحذر

ياناڭدا يۇخومدان چىخىمەر خىالاين
او ياندىم ، فكىرىمەدە گەزىر ووصالىن
قلىبىمى ، جانىمى قوربان اىستە سەن
او لىسون ھەر ايکىسى سەنين حالالىن

رەھىمەسبىز نصىبەم او لور خوش ووصال
سەن- يىز ، سوروشورام سەندىن حال - احوال
خىالاين ئۇنۇندا خىالا دوندۇم
دئمە ، بىر لىشه رەيشن حىاللا خىال .

مىصىبەت ياراسى آلدەقدا اورە كە
آھىمدان ، نالەمدەن تېتەرەدى فلك
سېلە لە خەرىپەدە گۈول رنگلى اورۇم
سماتك گۇۋاردى ، سارالدى آى تك

گەشىھ ظۇلمەتىنى قۇرمۇشدور سەحر
تىش اول ، دور ، شراب وئر ، سەنۋەملى دېلىرى
او يابان ، آچ او نەركىز گۈزلىنى سەن ،
ھەئە جوخ ياتاجاڭ او خۇمار گۈزلى

سفین مجاھیسیندن قالمیشام کنار
 می کیمی قانیما غرق او لموشام یار
 سن می مجلیسینده شآن سن بیلیرم
 منسه قان ایچینده ، ایشیم آه و زار

دئین کی ، گئدیرم ، گئتمه ، آجانان
 گئشن ، بیل کی ، منی ٹولدورز هیجران
 جانیم بو غازیما گلیب ، امین اول
 گتسن ، هامان دمده چیخاجاق یو جان

هارداسان ، ای منیم ایتن میرواریم ؟
 سفی بو آیاقلا نشجه آختاریم
 هارادا ، دئه ، کیمدن سوروشوم سفی
 دنیانی گئزمه یه یوخ ایقتیداریم

خاقانی نه اتسین چکمه سین درد ، غم
 از لدن بلایا او لوبدور همدم
 شامین دا باشی اود ، جانی پامبیقدیر
 باشی بدنی اریدیر هر دم .

مکتو بون گلملده گئجه یدی ، ای یار
 هر گئجه او خورام ملن او نو تکرار

اونون معناسی نین پارلاق نوریله
هر گنجه مین گونش او لور آشیکار

■
ای منیم دردیمه با خیب شادلانان

بو دردی سن منه ورمیشن ، جانان
خاقانی قوی سینین قوربانین او لسوون
بلکه خاطیرینه دوشه بو قوربان

■
خاقانی ، سن عادی پیاداسان ، بیل
یددی ائو کچمه بین چوخ آسان دئیل
کچسن ده چوخ چتین وزیر او لاسان
یولونو کسمیشدیر بیر بیغین قاتیل

■
چکیلن غصه يه دئیمز بو دنیا
بو ووصال دئیمز مین عذابا اصلاح
پازيق بیر پیادا وزیر او لماقچون .
دئیمز کی ، سودونسون دهشتلى بوللا

■
بیر آیدا تا پاریق بیر - ایکی امکان ،
ایسته سم گوروشم یاریملا بیر آن ،
فلک قوشون چکیب کسر بولمو
بارادر غم دلو کدرلی هجران

گویا مدرسه ده «کامیل» درس آلدیق .
 معنایا چاتماییت لفظده قالدیق .
 اگر اشیتسه‌لر گولرلر بونا :
 نقطه‌نی سطیر تک حسابا سالدیق .

عشقیندە شمشیر له ئولدۇرۇ لىسم من
 خوشدور ، چونكى بونو سن اىستەپەپەر سن
 آياقىم اونو نېچون آزار تو توب كى ،
 آيرىلا بىلەپەپەن سەنین كويىندەن .

آى اوزلۇم قامىتەپەپەر سروه بنزىر ،
 ياناقى اودىكىمىي يانار هر سحر .
 مغرب گونشى تك شفق ساچىر ، باخ ،
 اوونون جمالىنىدا گورۇن خەتلەر .

گوزياشىم اودىلۇدور منىم هر زمان ،
 گىشىجە اوදلا سودا ياتىرام اينان !
 عشق اودو سوپومو بىخار ائىسە دە ،
 سو كىمىي ينه ده تمىزم ، جانان :

خسروون گوزوتلە ياتىر رەبانىم
 شەرىن لېپى تك ياش چشمى - گرپانىم

مجنونون جانى تك كونلوم دردى دير
ليلى نين ساچى تك قيوريلير جانىم

■
چىمندە سىس سىسە وئۇندا قوشلار
صرابى قوشۇدا روحومو او خشار
قوشلار گۈول عشقىندە نغەمە قوشار كىن
او تور بىر ساھىلدە ، قوجاقىنداد يار

■
خاقانى ، سىنە بو حىكىمت وار اىكىن
ايستەمە روزىنى ئاظالىم فلەكدىن
خوشلوقلا او سىنە روزىنى وئۇمز
رۇزىنى ئۆزۈنە سىن وئرمەلى سىن

■
سەنین خىالىنلا آچىلىر كونول
اوزونو گۈرنە گۈزگۈ آچىر دىل
سحر - گۈلوشودور ابدييتن
خوشدور صاف اورەئىن باخىندا هر گۈول

■
چو خىداندىر اوزونو گۈرمۇرم . دىلىپر
سەن سەن خضر كىمى كۈلمۈمە رەھبر
وصلېنى ايستەرم ، بىل ، گەنجە - گۈندور
بونا شاهىدىمىدىر آى اىلە سحر

1 - قوش شكليندە حاضر لانمىش صرابى ايشارەتلىرى

کونول شجه او لار آغلاباندا قان

سنه قوربان او لدو بوكونول ، بو جان
وجود دوم قالبیدیر او ره كې سىز ، جانسىز
نال سىز آت نئجه يول گىنسىن ، آ جاوان

گونش گوردن زامان حسنونو بير دم
اوزونون حوسنونه تىز چىكدى قلم
گىندىكچە سارايىب افقىدە باتدى
بىر قارا دون گىشىپ ساخلادى ماتم

قورتاarmac چىتىندىر بى درد اليندن
بىر لشه بىلەز سەن تىزه آيلا سەن
حورىدىن ، پېرىدىن ووصال گۈزىلەم
ياخشىلىق باش وئرمىز بىلە لرىنىدىن

درد او دو آپاردى سو يو جانىمىدىن
سو دا من او د كىمى قوپاردىيم فغان
بوتون ايل تورباقدا دولاننام يېلىتك
تورپاق تىك كوللە سوروللام هر آن

ساقيم بىر صفالى ، گوللو چىمنىدە
جوسنونه گۇونىب چوخ ناز ائىدىنە
گۈزو قارشىسە مىدا ، معەزز يارادىب

باده قانادىندا اوچورام من ده

اولسامدا ، عزيزيم ، لايقلى بندن
سەۋىسمە دە بو گۈزەل شەرىيەزى من
شىرىوانى ئۆزۈمە كىبە سانىرام
كەفىرم ، دۇندرىسىم اوز بو كىبەدن

خاقانى ، سەنى چوخ اينجىتىدى فلك
جانانىنى گور نىچە اتدى كولخۇن تاك
بەنzerىن ئىندى بىر حمام چىنинە
سوپىو گۈزۈن وئىرىر ، آشى اورە كك

دوسقونا سوز وردىن ، عمل ات ، آمان
عەھىدىنى ، عزيزيم ، پۇزمە هەشق زامان
ھەرنفس آلدېقىدا آللەها شکر ات
تاڭرم گۈستەرسىن سەنە يارادان

تاپاندا مغلارىن يانىندا منزىل
عشقىن كومەئىلە حل اولور موشكىل
من غەمدەن نە ائدىم شكايت
درد ، غەلمە دولودور بو يازىق كونول

خاقانی، کیم سنه ایله سه جفا
 سن او نا یاخشی لیق ائله دائما
 بو دنیا اهلینه سن یاخشی لیق ائت
 اگر بیلمه سه ده قدرینی دنیا

قطعه لر

قطعه‌های

او کوچ گونو کی ، من اندیم و داع شیر وانا
تأسف ایله‌دی قلبیم ، جگر آلولاندی .
یانیب فراق او دونا ، من آرازلا او زلاشدیم
آراز گوروب اود تو تدو ، او دا یاندی
آهیم کیمی ایتی آخدی ، غمیم کیمی جوشدو
خر و شه گلدنی کونول تک ، کدر لاه چالخاندی

■

ارمنستان تور پاغینا چاتان گوندبن ، ارمینیا

آیاقیمین تور پاغینا جانلارینی فدا ائدر
خصوصیله بو نستوری مذهبینده اولان قوشو
حرمتیمی چوخ ساحلاییر ایکینجی بیر عساقدار
همده منی عیسی کیمی دوردو نجو گوی اهلی بیلیب
سوز آچار لار قدر تیمدن ، صفتیمده آخشم سحر
هامی ارجیش دنیزینی ، خیلی درین او دریانی
منیم الهام دنیزیمین غرق او لموشو حساب ائدر
تمجه بلو دیبل ، اولسا ، بونا سن ده قلین اینان

شیرینله شر الها میندان ارجیش بیر آز ایچسه اگر
 شاهلارین سارایی بیر دنیز دیر کی
 اورادا صدف یوخ ، یوزمین نهندگ وار
 آرزو گئمیسینی سالماز هشچ زمان
 بو جوشغون دریابا عاقیل او لانلار
 بیر اینجی وئرمزده ، جان آلماق او چون
 هر دقیقه سنه مین او بون تو تار
 کونول ، سن گل عقلین پناهیندا اول
 بیل ، عقل طاماحین بوینونو وورار
 بیر قیکه چوره ویه ، سویا قانع اول
 نه ژروت ، نه منسب ، نه آغا آختار

ای خاقانی ، سن شاهلارین خدمتیندن او زاقلاش
 تا میاست دنیزینده بو غماسین سنه طوفان
 شراب دلو قدح کیمی گزمه شاهلارالنده
 لیللى سوتک توللا نارسان ، قان چاناغی او لارسان
 گونش بیلیب سن اونلارا یاخینلاشسان آی کیمی
 گاه بو بیوب بدر او لساندا ، تئز اریثیب سو لارسان
 بتنات النعش او لدوزو تک بیر گئچه نین عرضینده
 برد انسه لر آلمحال ارسان ، یو کسه لرسن قبولدان

سور وشدون کی ؟ اوره ٹینده رغبت یو خدور شاهلا را ؟
بلی ، یو خدور سلطان‌لارا رغبتم ضرره قدر
ری والیسی قویمادیسا خراسانا گئدیم من
نه عیبی وار ، بوندان منه یتیشمز هشچ بیر ضرر
لاکین والی هشچ کسه ده و رمه سیدی اجازه
گر ک منه حرمت ائدب فرق تویایدی بیر قدر
من گئدیرم خراسانا عالیملرین یانینا
ایشیم یو خدور اورادا کی امیر لره ، مختصر

کیمسه سوز آندي کی ، خاقانی آرتیق

یاراشمیر سارایا ، بویو ک خاقانی

بای دوغرو دئدی ، سو داشیماقچون

لایق اولما میشدیر دئو سلیمانا

سارایدان اذیت گورموشم ، بیر ده

گئیش قلبیم سیغمار او دار زندانا

خلیفه دئیر کی ، دیبریم او لسان

قارشیندا باش ایر محتشم داغلار

دیبریم ، دوغرو دور ، یازیم مثلسیز

لاکین باش ائیمه رم بو ایشه ، زینهار

بیر دیبر اولماقلانه فخر ائدبیم کی

وزیر لپک منیمچون دئیله افتخار

من بېرگۇنىش اىكىن ، اولدۇز اولمارام
 بورج پاپاق قويماقدا نە مزىت وار
 خاقانى دولتىن آغاچىندا كى
 ساخىدان مىوه درېب يېمىھ دېيمىز
 دىنيانىن بو ياغلى ، شىرىن لغەمىسى
 او نا صرف ائدىلەن امەرە دېيمىز
 شاھلار يىندىن صدقە آلماق
 او نلارا مىح لە دېمىھ يە دېيمىز

دولت يىنى ، ايشلىرىنى ، وزىرى دە يىنى دىر
 خلق اىچىنده هەر بېر انسان ايشلە حرمت قازانار
 مەندىن شاهىن وزىرىيە يتىر بۇ بېر سۆزۈ سەن
 عاقل اوچۇن بۇ بېر سوزىدە دىنالارجا معناوار
 ائلە اتىھە رحمەت دېسىن خلق او كەنە وزىرە
 عدالت لە رفتار ائلە ، آدین فالسىن ياد گار

وار دولت اىستەرىدىم دنيادا ، آنجاق
 او نو آلچاقلار دان قبۇل اتمە دىم
 من چوخ اىستە يېرىدىم ، وئرمەدى دوران
 آز وئردى منه : - گەر كە دىنلىدىر ، - دېدىم

خاقانی : سن بیلیک خزینه‌سی سن
 بس نه‌دن جاھل لر قازانیر حرمت
 آصلاحنا و تردىلر شاهليق آدینى
 بس ندن پلنگه يشيشىدى خلمعت
 بالىغين بىدنى گوموش له دولدو
 صدف داش اىچىنده چكىدى اذىت

هجرتىن بش يوز ايلى او لموش كمال دورى يقين
 او ندان اول بش يوز ايل او لموش بىزه دورى - محل
 خلق بىلير كى ، دوغمادى خاقانى تك صنعتكارى
 بش يوز ايل كى ، آدلانير تار يخدە دورى - كمال

من او خاقانى يم كى ، بو دنيانى
 گوزدەل در كى ايتىمىش فراستىم له
 من مردى ، نامىرى بىر محلى كىمى
 تائىتدىم دنيابا او قدرتىم له
 ناكس دن گورمەدىم من بىر ياخشىلىق
 يو خلايدىم من بونو صدقىتىم له
 پىس لرىن اليندن ياخشىلىق گلمىز
 من پيسلىك اتمەرم ئۆز همتىم له

گنجليلك بير قىزىلدىر، عمرۇن ئىمندن
 دوشەرك تورپاقا يوخ اولدو بىردىن
 تاپماق ھوسىلە ھەمین قىزىلى
 تورپاغى يوپورام گۈز ياشىملا من

دئىن كى ، هېچ كىسە باش ئىمە اصلا
 چونكى مىد دوغۇلدۇن بو دىندا سن
 دوغۇدور، بو شادلىق گلەستانىندى
 گول آچدىم قوجالار دعا سىلە من
 عميم يول گوستىرى ، كەملا يتدىم
 ئويىرتىدى او منه چو خلۇ علم و فن
 ئولنده سوپىلەدى : - گوروم دئىسين لر
 شرقىن دە ، غربىن دە افضلى سن سن

راھانلىق آختارما ، سن اي خاقانى
 آختارسان ھېشىرى تاپا يەلمىز سن
 افلاسا اوغرامىش دنيا ئويندە
 كىيمىا اكسىرى تاپا يەلمىز سن

اي خاقانى باشىنا كول ، ئوز - قانينا غرق اول ، آغلا
 سنى تورپاق او زەرىنىن قالدىران مىد تورپاق اولدو
 سن عەينلە تائىنەمىسان ، آتانا وفات ئىدىن كىمى
 عېمىن سنى آرالىقا چىخارداراق داياق اولدو

دوستا ياخشيليق او لموش ازل گوندن نيقيم
 دوست دوستونا هميشه او لمالي ياخشى سيرداش
 دوستوم پيسليك اتسده ، منه خوشدور ، قوي اتسين
 آه ، منيم پيسليشيم ده خوش او لايدى اونا ، كاش

مندن تعريف گورر هر ياخشى اينسان
 سويمه رم ناجيئنسى شعريمه بير آن
 بوتون ديوانيمدا يو خدور ايکى هجو
 منيم گلزاريمدا تاپيلماز تيكان

خاقاني يم ، بو دنيادا قلبيم الله صفا دير كى
 منه پيسليك ائنه ده وئيرم خوش مكافات
 ناجيئنس لرين ديللىرىندن ضرر چكدىشيم دمده
 آللاهيمدان گوزله ئيرم من ياخشى ليق ، النفات
 دئيرم كى ، اي آللاهيم ، سن اونلارا بلاۋۇز
 دئيرم : وئر منه دوشمن بلاسیندان سن نجات

اگر سن بيلمه سن ده عطارد بيلير يقين
 من كيمم ، قلمىمده نه كيمى بير قوت وار ؟
 مين ايل گركدير تاكى ، هنر گلستانىندا
 بيليشين بو داغىمدا گوول منيم تاك وئرەبار
 هر عصر ، هر دورده منيم ميشليم تاپيلماز
 بيرده شاعر خاقاني يشىرمىز بو روز گار

خاقانى نىن بو دنيادا دورد شى گلير خوشونا
 گل بو دوردو الدن وئرمە ، ياخشى دوسەسان اگر سەن
 كاسېيلارا كومك اتمك ، سېررى مەحکم ساخلاماق
 بادە اىچىب ، سرخوش بارىن ئويىك شىرىن لېينىدىن

كاسېب راحات ياشايىندا عذاب چىڭر وارىيلار
 دئمك ، عاقىل صاحىيلرى آختارماقلار مال - دولت
 دولت بىززە آل شرابا ، آرايچىدىمى ، روح وئرر
 چوخ دوشرسە عقلى پوزار ، يارادار مىن فلاكت

خاقانى اوچ شىدىن گۈزەل ، دئە ، نە وار :
 جاوانلىق ، راحتلىق ، بېرده گىدران
 سەنин كى ، هراوچو واردىر ، شىكىر اىلە
 او نىلارى بىر يېرده گورمۇز هر اينسان

خاقانى ، دوردىن اتمەشكىيات
 يو خەدور سا اليندە قدرت اىچىرە مال
 زمانە سەندىن يازىق گۈندە دىر
 او ، كرم اتمە يە تاپماڭىر ماجال
 قلبىن قاپىسىندان قىفيلى گوتور
 شىوه يەلە دوزلەمز دنيادا احوال
 او زامان اوردىئىن راحات او لار كى ،

اورادا او لماسين قورخولو خيال
 بير جه اميد قاليب - ئولىدىن صونرا
 بلکه بيزدن گىشىدە بو كدر، ملال
 او تاندىر، يولا سال آغالارى سن
 يالاندان باشقما يوخ اونلاردا كمال
 توْلۇن آغالارا، گۈل، ماتم ساخلا
 كرم آغا جىيندا قالما مىش نهال
 سوپىلە، اي خراسان، شها بىن هانى؟
 سوپىلە، اي اصفهان، نه او لدو جمال
 آختىرسان بو يددى اقليمى اگر
 تاپماقى كرم اهلى او لموشدور محل
 نه آچاق آدامدا، نه جو انمردە دە
 موافق دېيلدىر گزارشى - حال
 كىمەدە دولت وارسا، همتى يو خدور
 كىمەدە وارسا، يو خدور او ندا مال

اي خاقانى، پىس رهبردن احتياطات، قورخ او ندان
 رهبر اگر پىسى او لارسا، يول دوز او لماز هئچ زامان
 بير نانجىب سندن او ترو افتخار لا گورسە ايش
 سين فخرىن عارادونر، او ايش وئور مۇن زيان
 ناجىنس آدام سين ياخشى عملىنى پىس ائدر
 سين ياخشى سوزلرى ياخشى او لماز او ندان

سەنی آخىر اوز حالىنا سالار ناجىنەس آداملار .
 زر قورشۇنلا او تورارسا ، رنگىئىنە تاپار نەقسان
 اگر قىزىل جىوه ايلە آغازىرسا ، خاقانى
 اوْد اىچىنە سالىماندا او لور نىچە ، گور ، الوان

خاقانى ، سەن اويمىسا وارا ، دولته
 دولت بىر كولگە دىر ، دئىل پايدار
 كىم دولته ، ماللا مغۇرر او لارسا
 آتش ميدانىندا قارغى آت چاپار
 اوّلىي صىبىح ايسە ، آخىرى گۇولدور
 بىرىنин عمر و آز ، بىرى تەز سو لار
 فلكىن خوموندان چىخان او رنگە
 آلدانماكى ، او ندا ماتم رنگى وار
 با خىماكى ، دولته چا تېقىجا خوشسان
 او نا چاتماقدا دا يو خدور اغتىبار
 چوخ دولت بعضاً چوخ مەخت دوغورور
 او دان دا كۈول قالار صوندا ياد گار
 مەختىدە واردىيركى ، صونو دولت دىر
 قىش بىتن زاماندا گۇولر نوباهار
 دولتىن اوّلىي غرور او لسا دا
 او رتاسى لهودىر ، صونو تارمار
 شەبابا بىنزركىي ، اوّلىي شەردىپ

اورتاسى - مستلىيىكدىرى . آخىرى - خومار

فضىلت ، خاقانى ، باش آغريسىدىرى
 گور نىچە دردىلىدىرى فاضيل آداملار
 هنر صاحبىلىرى ، عاقييلilar دا
 دردى سرا يېچىنده ائدىرى آه و زار
 شاهلىق تاجى قويان كدرسىز او لماز
 خزىنە اوستۇنندە ياتىر شاھماز
 باشچىلىق زحمت سىز الدە ائدىلىمز
 دوپوشسوز شهرتە چاتماز بىر سردار
 فيل اگر عاجىز دە او لسا ، مېنېجى
 دەپىرلە بېنېنى دەپىر بېقرار
 سورمهنى نە قدر نارىن اتسەلر
 او نون قىمتى دە او قدر آرتار
 گوبە ئى كسىلەن زامان او شاغا
 مامانىن يازىغى گلمز ، آشكار
 سوزوم بال كىمى دىرى ، پاخىل لار اما
 بال يېبيب ، آغزىنداڭ تو كدو زهرمار
 آرى پەتىندىن بال تو تان آدام
 آرى سانجىماسا دا او نۇ قو والار
 حال بۇ كى او زۇنۇ پالچىقلە ئورتۇ
 بال تو تىماق اىستەين عاقىل آداملار
 موسيى نىن اللرى پالچىقا با تماز

خضراء هر کریمجدیر بیر خزینه دار
 سن بیلیک شیرینین بالاسی ایکن
 جهلهین قاریشقاوسی ائدیر سنی خار
 سن فرح ستویرسن ، گرمان ائمه کی
 غم سنین اوستونه چیله مز غبار
 هنرین بیر جیران موشکونه بنزرا
 نه عجب موشکونه ندن یارانیز آزار ؟
 جبران گو به تیندن عطیر آلاادا
 واخت او لار آدامین بورنو دا قانار
 عطیرین تو تموشدور بوتون جهانی
 ایله یار آدان شکرونو اظهار
 بیل کی ، ناشکرلو کث کافورا بنزرا
 او ، موشکون عطرینی و روپ داغیدار

ای خاقانی ، بیل باقلاما بو دنیانین مالینا
 دنیا اگر یددی گونسه ، بیر گونلو کدور بو دولت
 گشجه - گوندوز قارا گوموش ، آغ قیز یلدیر دیرسیز
 بو ندان پاشقا ، عمره و ترمه بیر قارا پول دا قیمت
 فلک کی وار ، بیر سونبول دور ز کانینا تیکمه گوز
 دیمز اونون و تردیبی آر پایا گوتور مک منت
 هر کسده کی ، دولت یو خدور ، کارا گلمز عقبیل ده
 کاسپیلارین سوزلرینه و تر ن او لماز بیر قیمت

بو حیاتین رنگلرینه اویما ، فلک جلااد دیر
 ياخشى ، پيسى فرقاند برمز ، يارادار چوخ فلاكت
 او كىچى يه باخ كى ، ئىجه قاچير او شاق دالىنجا
 ايستر آلسىن اليمندە كى مو ووجونو نهايت
 آخىر ، بىلمىر ، تولەجىكدىر او او شاقين اليمندە
 بىر كىچى نىن ئولۇمۇنە بىر مو ووجوش كھايات

اي خواجه ، خاقانى نىن او زوندن سو يو تو كەمە
 تو كىسن بو سو عمر وون زوالا مەحكوم ائدر
 بىر كىيمىسىه يارپاق قدر كونو للرى قىرارسا
 او ز عمر وون يارپاقى قىرىيلار ، يېمىز بەھر
 ياخشى لارا يانما لمىق اىلەين بىر آدامىن
 ياخشى باخسان ، ئورونون قارشىسىنا چىخار شر
 هر كىيم كىسىه حيائىنن گۈزۈنده كى دامارى
 عمر وون دامارىنى او نون عر رايىل كە سر
 دوستلارينا دنيادا ذليل لىك ايستە يە نىن
 ئوزو ذليل بىر حالدا دىيادان كوجوب گىئدر
 ياخشىلېقا ياما لمىق اىلەين نامىدلەين
 ئوزو ئوز عملەينن جزا سىنا يېتىشىر
 مصطفى نامەسىنى پارچالايان پرويىزىن
 پارچالانار او ردئى او غلو ووراندا خنجر

توشوب شهوت آردېنچا عمرۇنۇ بادا وئرمە
اونسوزدا حیاتىنى مەحو اىدىر چىرخى - فلک
بىر جانىن وار، زواللى ، جان آلانين اىكى دىرى
بىرى جان آلان دنيا ، بىرى جان آلان ملک

اولسايدى فرھادىن غىرتى اگر
قويماردى شىرىنە باخسىن ھر ئۆتن
ناموسسوز، يارىنى نقش ائندى داشا
قلبيتىن لوحىنە نقش اتمە ليكىن

غز للد

خز للمر

گند يكجه بو عشقين مرضى پر خطر اولدو
 درمان ائله دي يكجه او نا ، دوندو بترا اولدو
 عشقين اودو يانديردى منيم جانيمى اي واه
 بو واقعه دن جمله جهان با خبر اولدو
 حسر تده قاليب ، وصله اميد ايله ميشم من
 ظلمتده قاليب ، ايسته ئيم هر آن قمر اولدو
 سنسيز ، گوزه ليم ، هجره دوزوب زهر ايچرديم
 گلجلك يانيمما زهر دونوب بال ، شكر اولدو
 گور دوم سنى ، هر در دوالم گشتدى ، داغيلدى
 احواليمما باخ ، سانكى گشجه يدى ، سحر اولدو
 خاقاني ، سئوين ، ايندى يارين رحمه گلبيدير
 بوندان صورا كونلون ، دئيه سن ، بختور اولدو

جانيم نه قدر وار ، منه جانان سن اولارسان
 جانداندا عزيز اولسا بير انسان ، سن اولارسان
 سن اينديهدك قلبيم او چون قلب ايدىن ، اي يار

بوندان بئله‌ده جانیم اوچون جان ، سن اولارسان
 هوبارام اگر اولسا ، اوونون ملجمی سنسن
 هرددیم اولارسا ، اونا درمان سن اولارسان
 کونلون نعجه ایسترسه ، ائله وئرمە فرمان
 عمروم نقدر وار ، منه سلطان سن اولارسان
 ايلرسم اگر شهرینى ايمان ايله كفرون
 باش حرفله سرلوحة ديوان سن اولارسان
 بوندان بئله آلداتما مني كفرله ، دينله
 خاقانيه هم دفر ، هم ايمان سن اولارسان
 خاقانيه نه دير ؟ گلشن اگر ، اي گوزو شهلا
 البته کى ، خاقانيه خاقان سن اولارسان

طاقيم يوخ کى ، منيم منزل جانانه چاتيم ،
 ناتوان مورم ، هېييم يوخ کى ، سليمانه چاتيم
 تشهه گزديم بو چولو ، خضر منه آچمادى يول
 بلکه بير نوع ايله من چشمە حيوانه چاتيم
 گشجه - ظلمت ، يول - اوزاق ، پوسقو ووروب يولدا رقيب
 بيليميرم ، بس نشجه اول سروخراما نه چاتيم
 يوسف آسا ائديرم شكر شكايىت يئرىنه
 ايستەئير من شرفه : يادا کى زندانه چاتيم
 او و چومون ياخشىلىقىن يولبو له تصویر ائدەرم

قوى سلامت بورادان بير جه گلستانه چاتىم
 آتشين گوز ياشينين طاقتى يوخ قظره سى يم
 قوه يتمز كى ، چىخىپ ناوه كى مۇڭانه چاتىم
 وصله چاتماق سنه مشكىل گورونور ، خاقانى
 يول چتىندىر ، دئىبىنiz ، بىس نېچە آسانه چاتىم

دونن گشىجە اول ياره ايسىتىم اثر اندى
 گوندردى دالىمعجا ، گشىجە وقتى خبر اندى
 گىتىدىم ، اليمى دىشلە يەرە كى سوپەدەيم : - اى واه
 بو هانسى مرضىدەر كى ، او ياره اثر اندى
 گوردوم كى ، سارالمىش اوزو - اوسلو ، اوزو لرزان
 گوياكى ، گونش ، مغربە سارى سفر اندى
 من امر ائلەدەي حاضر اولا قان آلان ، اولدۇ
 قان آلماق اوچۇن حاضر اودا نشتىر اندى
 آچدىقجا يارا نشتىر اونون شاه دامارىندان
 هر نشتىرى خنجر كىمى قلىيىمە يېر اندى
 نشتىرە قولوندان فاق آلاندا اونون هر آن
 قلىيىمدن آلىپ قان منى اوندان بىرايىدى
 نازىلە آلىپ قانىمىي جانان ، بىلە ئىندان
 بىر آندا تو كوب طشته ، منى خون جىڭر اندى
 خاقانى اوزو سانكى هامان طشت ايدى زردن
 او طشته آخان قانسا گوزومدن گىذر اندى

نه گوزلسن ، روح آچانسان ، لطفکارسان ، ای نسیم
 کونو للری شائنندبرن نوبهارسان ، ای نسیم
 گوپرچین تک گتیربرسن یاردان خبر منه سن
 نه خوش خبر اتلچی کیمی خوشرفتارسان ، ای نسیم
 سینن له بو گوزلریمه ایشیق گلیر یعقوب تک
 ائله بیل کی ، یوسفیمدن یاد گارسان ، ای نسیم
 او وقارلی ، سوسن ایلای تور ک گوزه لین گورنده
 منیم کونول سیرلریمی سانا یارسان ، ای نسیم
 احوالیمی دئیب ، او ندان منه جواب آل گتیر
 شیرین دیللی ، حزین سسلی روز گارسان ، ای نسیم
 آیاقیندن تور پاقینا آند وئریرم ، گتیر وئر
 او تور پاقی سورمه ائدیم گوزه ، یارسان ای نسیم
 آند وئریرم ساچلارینا ، بیلیرم کی پایدارسان ، ای نسیم
 سن دوستلوقدا ، بیلیرم کی پایدارسان ، ای نسیم
 من زولفوندن سوز آچماقا قورخورامسا ، سن نشجه
 جسارتله گئدیب ، اوردا دولانارسان ، ای نسیم
 کونلوم اونون زلفو ایجره یامان بنده دوشوبدور ،
 بلکه منه ئوز کونلومو قایtarاسان ، ای نسیم !
 ئوزو اگر ساخلا یارسا اورهئیمی : قویماسن
 سن کی ، منه ئوز وعدنده وفادارسان ، ای نسیم
 ئوزون گیزلى اولسان بىلە ، سحرین آشکار گورو نور

سانگى ، شاعر خاقانىلە هەمقطارسان ، اى نىسيم

■

ای نازلى گۈزەل ، شور ايلە مېخانەدە رقص ائىت
 مىست اول ، چال ، اوخو ، مجلسى مىستانەدە رقص ائىت
 راقاصە اڭرى مىست اولا ، شوق ايلە ئىدر رقص
 اى بادە ، بىر-آز سن دە بو پىمانە دە رقص ائىت
 آدابى آتىب ، عارى بوراخ ، بوش سوزە باخما
 مىرەم دە ياخىنلىرى بىزە ، بىيگانە دە رقص ائىت
 باطنەدە فقط عاشيق ايلە رقص ائىلە ، بجانان
 ظاھىردە دىسە عاقىل و ديوانەدە رقص ائىت
 سن بىل كى تكىپر آپارىر ذوق و صفائى ،
 بعضاً اوشاق اول ، قارشىدا طفلانىدە رقص ائىت
 بىر اوو ياراسىندان تو كولن قان كېمى قايىنا
 جوشغۇن اورەك اول ، سىنە پروانەدە رقص ائىت
 خاقانى گىشىپ باغداكى بولىللە اويمى
 بايقولارين آوازينا وبرانەدە رقص ائىت

■

هانى بىرىشل ، آپارا كونلو گەلستانە طرف
 تو تاراق بلکە ياخامدان چىكە جانانە طرف
 اورە ئىم دوشدو اىكى دردو بلا ئورتاسينا
 گاھ گىدر كاكىلە ، گاھ زلفى پريشانە طرف
 جان چىتىلىكىلە چىخىر ، باشىمېن اوستونە تىز گلى

گوزلرین تئز چىخارا جانىمى مژگانه طرف
 يوسفى جذب ائلهدى ، بىل كى ، زىيغا يوخسو
 چكدى كىنعاندان او奴و مصره - او سامانه طرف
 خبر ائت نازلى كىماندارە كى ، او ز شصتىلە
 چكە بو قلىيمى بير لحظە دە پىكانه طرف
 من سوسوز قالميشام ، افسوس ، پرسنارىم يوخ
 كى ، چكە لېلىرىمى چاهى زنخدانه طرف
 او خمار گوزلارى هېشچ مىلە آيىلماز اصلا
 بىر جام عاشيق قانى ايچسە ، ال آنار جانه طرف
 بىز او奴ون خنجرىنە حاضر اولان قربانىق
 كاش كى ، بىر لحظە باخا بىز كىيمى قربانه طرف
 آغلابارسا بېلە بىر نالە ايلە خاقانى
 قورخورام گوز ياشى چكىسىن او奴و طوفانه طرف

سحر آچىلدى ، گوزەل ، شىشه آج ، كىتىر بادە
 گونش كىيمى منه سن بادە وئۇ بۇ دنيادە
 سىمادا بايرام آيى آنلانىب گىدرىكى سن
 گول اوزلۇ ساقى ، تەلس ، مىلە گۈل يېتىش دادە
 آچىب نقايىنى اوزدىن ، منى آلو ولانىدىر
 كى ، شمع كىيمى آخىلدىم گوز ياشى بۇ سودادە
 كونول كى او لمابا جاقامىش اليىنده آبادان
 بارى خبر ائدىب ، اود وور بۇ ملکى بىر بادە

گلابی ترلى او زوندن آخیت او شربته کیم
 شکر لبین منه بخش ائتدی لعلی صهباوه
 سنه سایاندا منیم ، سو گیلیم ، گناهلا ریمی
 کشچ او نلاری کرمینله بو قلبی - ناشاده
 گوروب ده شعرینی خاقانی زین بیر انصاف ائت
 طبلا اینجی مكافات وئر او استاده

پېرشەمز عاشقین او ره ئى جانا
 همتى سېغيشماز بو تون جهانا
 هر كس كى ، عشقىمده ثابت فدم دير
 باش ئىمزم او ، يددى قات آسمانا
 عقل وئرسە او نا قوشما تاج بىلە ،
 عاشيق بويون ئىمزم بو شهرت : شانا .
 عشقين چوللار گزەن قوشو ، نهايىت ،
 قاييدار جان آدلى بير آشيانا .
 لا كين ايللر كىچدى ، بو قوش ندىندير ،
 آشيان سالما يير بير آسيتانا .
 سودا كاروانينا مازىل او پېش دير ،
 كى ، عاقول آتىنى سورمز ميدانا .
 هئلە يوز آغاج دا او زاقدا قالار ،
 چاتماز هئچ بير زمان او كاروانا .
 عشقين لذتى ئى بىلمىز سەن يقىن ،

هشج اوز وئرمە مىشىسە بو دويغۇسانا .

خاقانى ، هر كسىن پايى دىئل عشق

اولماز ناكىس لرده اوندان نىشانا .

محبىت بىلىرىكى ، اهل آدام يوخدور ،

اونونچون مىل اتمير هشج بير انسانا .

كۈنلۈم يېتىر ، نهايت ، او وصالە

جان قۇوشار او گۈل او زلۇ جمالە

آغلایيرام كى ، گۈزياشىم اينجى تك

سېلىنىن گۈل دو داغا ، او خالە

من جوربه جور اونو خيال ائدىنده ،

مجىنون اولوب ، دوشەرم مىن خيالە .

دەلى كۈنلۈم يارپاق كىمى تىتەير ،

هر دوشىنە گۈزۈم او جوت ھلاڭە

صىبرىم توتموش ايندى هجران اوروجو ،

بلىكە بير گۈن چاتىسىن عىدى ووصالە .

او جادىرسا وصالىنىن مقامى ،

چاتار آخىراليم قصرى جلالە .

قاناذ چالار اميدىمەن بلبلو ،

بىر گۈچ آسا سىندىن او پروبالە .

وصالىنە نە تىز چاتىدى بو كۈنلۈم ،

قورخورام كى ، وقتىز گلە زوالە .

خاقانى تىز - تىز يادا سالسايار ،
اونون شعرى چاتار يو كىشكىڭىماله

سن اى خمار گۈزلىرى قىبلرى زار ائدىن يار ،
عطر ساچان زىلفلرىن جانلارى اتىميش شكار .
سەينىن حسن و جمالىن صحرانى جىنت اتىميش ،
عاشىقلارىن دە آھى دريانى ايلر بخار .
ايکى آيدا بىر دفعە گوروش وعد ايله مىشدىن ،
دورىد گۈز اولدوم يولوندا ، بىتمىزمى بو انتظار ؟
اورە كەلرە غەم وئىرى غضبلى كىر پىكىلارىن
شىركىر دوداق لارىنسا ائتدى غەمى خوشگوار .
اژدها يابىن ساچىن عقرب شكىللە ،
كىيم گوردو عقرب اولسون بىر قورخولو شاھمار ؟
ساچىلارىنىن كەمندى آليپ آپاردى كونلۇ ،
محو ائتدى ئۆز عطرلى قىورىمېندا ، اى نىگار !
بو زواللى اورە كەت ، باخ ، گەندى گۈزدىن ، كونولدىن ،
ايندى سەينىن قرارسىز زەلفوندە توتموش قرار .
قاپىندا كىي بىر عشقە دوشن خاقانى باخ ،
گور نىتجە گۈزلىرىندىن آنىلى قان - ياش آخار .

سەينىن نازىن ، گۈزەل يارىم ، اديبىدیر عالمى حىزان ،
منقىم دە قلىپەمین دردى سا غالماز ، او لسامىن درمان .

فاپیندا کی ایته هر گون گر کی بوز جان و ترم تحفه ،
 او نا دیش حقی بوندان آز یاراشماز ، ای مهی تابان !
 هانی منده او جرأت کی ، تایپم آستانانا بیر بول ،
 او دار یولدرا کی ، یو خدور هشچ نفس ده چکمه به امکان .
 سین عشقین اولان قلبه سیغیشماز بيرده جان عشقی ،
 ایکی رستم اولان میداندا بیر رخش ایله مز جولان .
 منی غمزه او خونلا ٹولدوروب ، صونرا ساچین یولدون ،
 نه ٹولدور سن ، نه ده ساج بول ، بودا ماتمیمدیر ، جانان
 ندیر خاقانی نین جانی کی ، اولسون قربانا لایق ،
 بودور ، اولموش ایکی عالم سینین بیر حسنونه قربان
 گئجه خورشیده توراولدو ، مگر زلفی نگار دیر بو ؟
 بو عادی بیر گئجه ، یو خسا کی ، عیدی روز گاردیر بو .
 دنیار کی ، بهشت ایچره گئجه اولماز ، ندن بیلمک ؟
 گئجم بیر جنته دونموش ، منیمچون آشکار دیر بو .
 فرحدن آخدی گوز یاشیم ، سارالمیش چهره مه ، چونکی ،
 جانیم شادلیقللا سسلندی کی ، یا رب ، وصلی یار دیر بو .
 گوروب اول دلبرین حسمنون ، قراریم گئتدی بیر آندا ،
 دندهیم کی ، یددی ثور تو کدن چیخان بیر نوباهار دیر بو ،
 قیزیل خلخال کیمی دوشموش آیاقینا ، دندهی دلبر
 کی ، خلخال تلک ساری ، هم ناله سیله بیقرار دیر بو .
 ٹوزومده اولمادیقدا ، دیشله ییب بیر بوسه آلدیم من ،
 جمین انگشترينده قاشدیر او ، قاشا نگار دیر بو .
 لبینده بوسه دن بیر یتیر قالار کن سوپله دی اغبار :

— مرىض اولموش ، حرارتىن لېيىنده بىر غبار دىر بۇ .
 گىلەمى لىندى دودايمىدان دوداغى ، سوپەلەدىم جانىم !
 قانا قان آلمىشام سىندىن ، نە يېرىسىز آه و زار دىر بۇ ؟
 گۇنىش تىك نور ساچان يارىم سحرتك پىرە آتىقىدا ،
 آلىب آغوشە بىر آتى تىك ، دئەپىم : نە كەڭدار دىر بۇ ؟
 رقىبىم اىستەدى مەندن آپېرسىن يارى ، جانانىم
 دئىدى : الچىك ، نە اتسە ، بىل كى ، صاحب اختيار دىر بۇ
 بو خاقانى شعرىندىن دىرىلى يادگار يو خىدور ،
 عەدىلى شاھا مەندن گۈزەل بىر يادگار دىر بۇ
 كۆنول يارىن عشقىلە پېمانى تازە اىلە :
 عشقىن باراتى اىلە ، گەل ، تازە اىلە :
 كفرىنە اول — اول ايمان گىتىر ، نهايت ،
 ايمان دئىدىكىدە درحال ايمانى تازە اىلە :
 عاشقىلە ياراشماز بىتسىز نمازا دورماق ،
 اول بىتپىست ، او كەنە عنوانى تازە اىلە :
 نە سورورىن قوروداڭتىمى سېنى خىالىن ؟
 قلبىنە يانغىن وارسا ، طوفانى تازە اىلە :
 هەر دردىنە ، يقىن بىل ، دردىن ئۇزو دوا دىر ،
 اينىدە يەنى درد اىلە درمانى تازە اىلە !
 اگر كى عالمىدىن خراج آلماق دىلىرىن ،
 اول عشقىن و تۇرىپىي پېمانى تازە اىلە :
 گۈزەللىرىن گۈزۈندىن گەلن غىزە اوخونا ،
 گۈكۈس گەر ، قىلپەلنمىش يارانى تازە اىلە !
 كۆنۈل ، بهار سۇوپىرىنى ، گۈزەللەر دە بهار دىر ،

کونولده چیچکله نن بوستانی تازه ایله !
 بیر گلداندیر بو دنیا ، او نون ریحانی غمدیر ،
 سن گل ، عشقین سویویلا ریحانی تازه ایله !
 بو دنیادا مجنونلوق او نودولوب گشتمیشسه ،
 گل ، ای خاقانی ، کچمیش دورانی تازه ایله !

حسنون یوزدن بیرینه حسرت او لموش نو بهار ،
 سن قدر ظلم اتمه میش مظلوملارا بو روزگار .
 برقرار او لماز بیر آن اصلا بو دنیانین ایشی ،
 کاش سنین عشقین او لايدی ، ٹوز یشینده برقرار .
 قوى قينا عريان قيلينجى ، بوش يئره گزمه حریف ،
 يو خدور عالمده سنه قارشى دوران بير نامدار .
 اختيارين كيمده ديرسه ، يو خدور او ندان بير اثر ،
 من كيمى بير بىنوايه وئرمە ميشسن اختيار
 بير ثبله دوراندا سندن قاچماق او لماز ، بيل بونو ،
 چونكى آزاد انسانا دوران آمانسېز طور قورار .
 يوخ شکایت اتمە يە . حقى ، چكىرسە كيم غىمىن ،
 چونكى هر بير دردىلى قلبە ٹوز غمىندىر غمگاسار .
 من بىلېب خاصىيەتىن هىچ بو سەدن سوز آچمېرام ،
 آنلايار بو رمزىنى او لىكس كى ، وورموش شاهمار .
 سن دە ، ای خاقانى نىن كونلو ، راحاتلىق اىستەمە ،
 عشق او لان يىرده راحاتلىق ، بىل ، تو تابىلمۇز قرار

يارىم منه جىفا سىنى بىر آن كم اتىم دى ،
ياندىرىدى قىلىمى اودا ، چىشمىن نىم اتىم دى .
دوشمن دە خىلقىن او تانىب ، او زىدە سىلخ ائدر ،
بىر بويىلە سىلخىدە . او منه ھەممە دى .
«اتىم» دەمكەلە او لە دېلىم اينجە تو كىكىمى ،
لاكىن او ، تو كىقىرىدىن كم اتىم دى .
بىر گۈن هەچچ او لماسا ، او زونو گۈستۈرىپ مە ،
غەملە دولوبو كونلۇمو او ، خرم اتىم دى .
يارىم بىر اينجى تىك چالىشىپ دىشىدى سىنەمى ،
ياردى صەف كىمى ، ياراما ملحم اتىم دى .
عشقى اسىر ايلەدى باخ ، دردلى كونلۇمو ،
بىر آنلىقا او نو ئۆزۈنە مەحرىم اتىم دى .

ظىلم ايلەمكىدە بنزەدى يارىم بىو عالەم
لاكىن او يارىم ايلە يىنى عالم اتىمىدى دى
خاقانى نىن يولۇندا تو كوب غم تىكانلارى ،
بىر جە تىكان گۈتورمە يە قىدىن خەم اتىم دى

■

تعرىفى گۈل جمالىن دوشدو كىدە بىو جەناھ ،
والەرین صىداسى يو كىسلەدى آسمانە .
زولفون نقابا ، گىزلىشىدى آى جمالىن ،
باتىدى گۈنش . جەناين سىرى دوشوب عيانە .
كىم كى ، سىنەن اودوندان شىمع تىك آلىشىدى ، ياندى ،
گۈلدۈ ، گۈلوشى اود او لە مىن شعلە سالدى جانە .

عاشقانه کی ، بونجاچور و جفا سن اتدین ،
من گورمه دیم بیر عاشق در دن گله فغانه ،
هر بیر قوش او زلفون بیر گون سنین طور او لسا
بیرده او قوش قایتماز عمر و نده آشیانه .

روحون خزینه سیندن ، قیمتلی دیر ، بیل ، عشقین ،
من والهم بولعله مسکن اولان او کانه .

آل بو دهیرلی جانی ، بیر بوسه وئر ، آجانان ،
بیر بوسه یه ، بو جانیم ، سنجه ، دهیرمی ، یانه ؟
خاقانی یه نه لازم خنجر له حمله اتمک ،
جان وئرمی یه بولوندا او آختاریر بهانه .

سفین کوینده بیتمیش خار منیمچون تازه سوسمدیر .
او زلفون هرتلی یورد سوز قالان بیر قلبه مسکندیر .
سفین کوینده گوزدن اول قدر قان – یاش آخیتدمیم کی ،
قابیندا هرداشین باغری او قاندان لعله معدنیدیر .
فلک لر اولدو همدردیم ، منیم تک گشیدی ، گوی کوینک ،
گورونجه همدیم غصه ، ایشیم آه ایله شیوندیر .
گوزوم سندن سوای بیر دلبره با خماز ، عزیز جانان !
اودور هر کیریشیم بیر گوز تیکن خونابه سوزندیر .
او وقتان کی ، سنه من دوست دئیب ، اعلان عشق اتدیم
او گوندنه ، باخ ، بوتون عالم منیمه قانلی دوشمندیر .
گورنده عشقیمی هر کس ، یقین اتدی : بو قیز غینلیق
همیشه آتشین عشق ایله یاری سؤدیمدندر .

سەينىن سودا طوروندا بندم ، اى دلبر ، بو او لىمازسا
گۈيۈن يىدى قاتى خاقانىيە بىر خوش نىشىمندىر

عشقىلە مىجنۇن اتمىش منى بىر حورى مثال ،

هرم او نون اليىندن گورمكىدە يىم مىن زوال .

زولفونون هر كەمندى صېرىيى سالدى بىنده ،

ايمانى آلدى الدن او زوندە كى قارە خال .

آه ، نە قدر آقىردىر خاصىيىتى دلپىن ،

دوغرودان ، چوخ بىس او لدو بىزە او ز وئۇن بو حال .

گىلدى منىم يانىما بو گون پريشان كىمى ،

ياندىم او نا اورە كەن ، وئىدىم بىلە بىر سوال :

- اى نازنин نىڭارىم ، بو آغلاماق نىتىدىر ؟

دىئى كى : سىنسىز او لموش اورە ئىم پژىمرە حال .

يا رب ، بو حال نەحالدىر ، كىيم گورسە بو جمالى ،

ھر گۈزدە آبىرى رىنگلە جلوھە لەنر بىر خىال .

خاقانى ، آفرىن دئە ياردانا ، گور نىتجە ،

سودان ، تورپاقدان بىلە يارا تمىش حسن و جمال .

عطر ساچىر عالمە صىبح يىلى هر بهار ،

ھر داشا زىنت وئىر ئالە ايلە روزگار .

قويدو توپۇن باز بولود قارشىيا ياز ساحرين ،

ھر بىر آغا جدا سحر ، سحر ئالە ئىر آشكار .

لالە جىڭرقان اولوب ، ياندى گونش نارينا ،

قیرمیزی بېردون گئىب ، دامنى اود دا يانار .
 بلبل ئوتىر ذوق ايله ايندى بهار عشقىنە ،
 گور ، گلينى گلشىن اولدو نىچە گلەذار .
 باغدا گوپىرىچىن مىگر نايىپى - خاقانى دىر ؟
 هر بوداق اوستوندە او ، شعر او خويور بىقرار .

بو ، ظلمودور ، اى خدا ، يادا بېر آيدىر تمام ،
 بو ، زلف مودور ، يوخسا طوركى ، ئله قورور مدام .
 گونش هر ايل بورجونه داخل او لار جوزانىن ،
 كى ، دئسىنلر گونشدىر سنه كمرلى غلام .
 بو زمانه اىچىننده گوزه للىك سنه خاصدىر .
 رسواي او لموش عشقىننده هامى ، بودور ، خاص - عوام
 سنه لايق بېر جانى يو خدور خلقىن دنيادا ،
 سنه لازم او لان شتى هر كسە او لموش حرام .
 دئدىم كى ، صبر اتمكلە ايشيم دوشىر يولونا ،
 بو گون او لدو يقينىم كى ، عجب خام او لموشام ؟
 هر بېر هجران گئىچە سى ، صونا چاتان سحردە
 رقىب لاردن قورخاراق دونوب اولور تئز آخشام .
 ايلك بادەنى اىچر كن منىشيم گەنتىدى مەندن ،
 قورخورام كى ، يوخ اتسىن منى بو اىكىنچى جام .
 زولفون «لام»ى او لاماسا ، «نون» آ دونر قامتىم ،

آی او زلوم ، بونه «نون» دور ، يا او زولفون نشجه «لام»؟
 دئدین کى ، خاقانى تك چوخ واريمدىر عاشيقىم ،
 گو ستر گوروم ، تك بيرجه او ندان و فالى آدام :

■

گوزه ل ياريم ، چوله چيخ بير ، دونو صحرانين الواندىر ،
 قىزىل گول ارغوانىلە مى - وصل ايچىمى آندىر .
 گوله بلىل دئير : نر گس اندىر مىن ناز ، مىن عشوه
 مىگر نر گس بونو بىلمىر كى ، باغرى لالهنىن قاندىر ؟
 منه سوسن تصيحت ايله بير كى ، عشقه آلدانما !
 تصيحت دينله مز عاشيق ، بو سوسن نمى پنهاندىر ؟
 فلك تاراج ائديب باغىن بساطىنى ، وئرر باده ،
 ياشىل بير ئور تو ك آلتىندا گولون حالى پريشاندىر .
 آماندىر ، گتمە گىلزارە كى ، نادان بير تىكان سهوا ،
 سەنين بارماقينا باتسا كونولده بىل كى ، طوفاندىر .
 گوزه ل دلبر ، بو حسن ايله اىگر باغه قدم قويسان ،
 قاپار باش ئور توبىين لاله ، قبانى سرو عرباندىر .
 اىگر باد صبا باغدا دويارسا زولفونون عطرىن ،
 وئرىپ قلبىن آلار ، سوبىلر كى ، قىمت ايندى يوز جاندىر .
 صبا ايله منيم اور تامدا بير غوغۇ قولپار او ندا ،
 دئير لر : بو كوللە چارپيشان خاقانى ناداندىر :

■

عشقىن ايله ، دلبريم ، باخ ، عقل سرگىر دان قالىب ،

گورجهئن گول چەرهەنى ، جان گوزلرى حىران قالىب .
 عشقىنە دوشموش مىگر گوندۇز ، گىنجە ، بو چىرخ تىك ،
 تو تمايمير آرام ، او دور آوارە ؛ سر گىرداڭ قالىب .
 هارىكى عالمدە چونكى گورمەدى بىر آشنا ،
 اول گونش مىڭىي جمالىن پىرەدە پىنهان قالىب .
 كىم گوروبسە زولفونون چو گانىنى ، بىر توپ كىمى ،
 باشى ميداندا او نون چو گانىنا قربان قالىب .
 كىم ايتىرسە باشىنى ، وئىرسە كونول سن دلىرى ،
 حالى زلغون تىك پريشان ، كارى بى سامان قالىب .
 كىم گوروبسە سندە كى آق دىشلىرى بىر آن بىلە ،
 دىشلە ئىپ بارماغانىنى ، عمر و بو بىر حىران قالىب .
 كىم سەنин وصلىنە بىر آبى حىيات آختاردىسا ،
 عمر و وار كىن دىستىگىرى ظلمت هجران قالىب .
 هر كىمە وصلىن نصىب او لموش طلبسىز دەرددە ،
 بىر ساغالماز درد ايلە گوردوم كى ، بىدرمان قالىب ،
 بىل سەنин عشقىنە ، اى دلىرى ، يازىق خاقانىه
 آغلابان گوزلر قالىب ، بىر دە دل بىريان قالىب .

يارىم عىسى دوداقلى دىر ، بىر دە مندىن اسىر گەدى
 ئۆز دردىلە خستە لىندىم ، قدم مندىن اسىر گەدى
 بونا نىچە معنا وئىريم كى ، او گونش جماللى يار
 سحر چاقى اوز عطرىلە شېنىم مندىن اسىر گەدى

نشجه بوسه اميد ائديم او نون ياقوت دوداقيندان ،
 دلبريم بير قورو سلامى هم مندن اسير گهدى .
 بوينومدا بير حلقة واردير ، وفا گويير چينى كىمى ،
 او سا منيم كعېم ايكن ، حرم مندن اسير گهدى .
 يار جورونه دوزمه يەركى كويىنه يېمى كاغذ ائندىم ،
 ياريم ايسه بير جه كاغذ - قلم مندن اسير گهدى .
 گوز ياشىملا مين فصللىك نامه يازدىم او دلبره ،
 او ، مر كېپ سو يو يلا بير رقم مندن اسير گهدى .
 غريبه دير ، نيه او يار خاقانى نى سالمير يادا ،
 هشىچ بىلە دىم نه اولدو كى ، كرم مندن اسير گهدى .

مرد او دور در دين اليمن اتمه سين هشىچ آه و زار ،
 درد او دور مر دين يانىندا دائىم او لسون بر قرار .
 كيم قوروب شادلىق بساطى غم چولوندە شوق ايله ،
 عشق گلزارىندا سيره او قازانميش اختيار .
 كيم وارى يو خلو قلا سيلمك ايسته سه هشىچ قور خمادان ،
 قوى او وارلىق خيمه سين يو خلو قدا قور سون آشكار .
 عشق اليمن ساخسى قابدا مى آلېب نوش ايله سه ،
 جامى جم پىمانه سين ، بير طعن ايله گوزدن سالار
 سول اليمنه توپلاسا جمله جهازىن وارىنى ،
 ساغ اليين بير ضربه سيله جمله ثروت محو اولار .
 زلقو جانانىن ائدرسه حكم كافر او لماقا ،

مرد دئمزلر عشقىنده ايماندا او لسا پايدار .
 يار جمالى نورا چولغارسا جهانى پرده سيز ،
 صبحىن دم وورماغىن نه ذوقو ، نه معناسى وار .
 مرد كىمى خاقانى بو آلچاق سارايدان هرزمان
 گوي لره يو كسلتىدىي بايراغلا اتىش افتخار

عشقىنده ، اي گوزهـل ، راحت او لماق حرامدىـر ،
 عشقىن او دونا بىشمە يىن هر شخص خامدىـر .
 هشىج كـس سـينـلـه چـاتـمـادـى بـيرـآـرـزـوـسـونـا ،
 يـوـخـلـوقـ سـنـينـ مـحـبـتـيـنـدـه مـكـرـ وـصـلىـ كـامـدىـرـ ؟
 وـصـلىـينـ يـوـلوـ اـگـرـ يـوـزـ اـيلـ اوـلـسـا ، نـهـ عـيـبـىـ وـارـ ،
 لـطـفـىـنـ اوـلـارـسـا ، بـيرـجـهـ قـدـمـدـهـ تـامـادـىـرـ .
 شـهـرـىـنـ بـوـتـونـ اـهـالـىـسـىـ عـشـقـىـنـدـهـ مـسـتـ اوـلـوبـ ،
 سـوـبـلـهـ ، بـىـزـىـ بـوـ حـالـاـ سـالـانـ هـانـسـىـ جـامـدـىـرـ ؟
 عـشـقـىـنـ يـوـلـونـدـاـ وـارـ يـوـخـوـ قـوـيـدـوـقـ قـمـارـهـ بـىـزـ
 درـدـىـنـ بـىـزـىـ مـاتـ إـلـهـدىـ ، بـوـ اـنـقـامـدـىـرـ ؟
 جـورـ وـ جـفـانـىـ اـتـمـهـ دـىـ هـنـچـ وقتـ مـضـايـقـهـ ،
 وـصـلىـينـ بـىـزـهـ نـهـ چـونـ بـوـ جـهـانـدـاـ حـرـامـدـىـرـ ؟
 هـرـ قـلـبـهـ قـصـدـ اـئـدـىـبـ ، اوـنـاـ مـىـنـ دـاغـ وـورـموـسانـ
 مـىـنـ آـدـ قـوـيـوبـ اوـ دـاغـاـ دـئـرـسـنـ غـلامـدـىـرـ .
 خـاقـانـىـ نـىـنـ اوـرـهـ كـدـهـ بـىـرـآـتـشـلىـ دـاغـىـ وـارـ ،
 اوـنـدانـ سـوـرـوـشـ كـىـ ، نـامـىـ دـاغـىـنـ هـانـسـىـ دـاغـدـىـرـ ؟

حسن آتین سن ، ای گوزه‌ل ، میدا زدا گل جو لانا سال !
 باشلاری دوندر کوسا ، او کوسلاری چو گانه سال
 عشقی گاه تاج ايله بیب قوى باشينا عاشيقلىرىن ،
 زولفون گاه دا كمند ائت ، بوينو نا مردانه سال .
 هر كس عاشق او لدو قون سو يلر ، وفادن دم وورار ،
 هر رياكار عاشقى توت ، بير بير زندانه سال
 آسماندان ای گوزه‌ل ، با خماقدا حوريلر سنه ،
 بير نظر له اونلاري خوار ايله ئىب ، هيچانه سال :
 قلبىمین قانى ندىر ، تو كسون يشە اول خنجرىن ،
 عقليمى گل آل منىم ، بو روحومو آل قانه سال !
 كفر ، اي مان صلح ائديب ، قالىخ بير جه گوستز حسنو نو
 فته قالدىرماق ديلرسنسە ، او زلفو يانه سال !
 آخر ، ای خورشيدى تابان ، كيم اجازه وئرىدى كى ،
 سن خراسانا سالان غوغانى گل شېروانه سال ؟
 باعچا يابا خسان يقين بليل ثولر ، گل خار اولار ،
 بير نظر ، ای جان آلان بو گالمشن خندانه سال !
 بلکە ، وصلين نامەسى بير آيرى آدلا باشلايير
 حرمت ائت ، خاقانى نين گل آدینى پايانه سال

او دلدارين دوداغىندان
 بير جام آلماق او لار مى هشچ
 پامان بز كدىپ الي ، او ندان

بىر كام آلماق او لار مى هشچ

وصالينا او دلدارين
الدن گىتىر زرين ، وارين ،
بلرىيىندن گوزەل يارىن -
الهام آلماق او لار مى هشچ

عصب لنسه بو مطلبىدىن ،
سوز آچماسن شيرين لىدىن ،
بىلە وقت او مەھى شېدىن ،
پىغام آلماق او لار مى هشچ ؟

كومك اتسه سنه روز گار ،
آغوشوناڭلار او يار ،
لطف اتمەسە او گلەزدار ؟
مرا م آلماق او لار مى هشچ ؟

قلېلين جانا اولسا آفت
بىر جاناندا سال محبىت :
صېرىن بىتىر ، آرتار مەخت
آرام او لماق او لار مى هشچ ؟

اي خاقانى ، او لوپسان خام ،
ايستەيرىسن او ياردان كام
او فەنە دن بىلە ايام
انعام آلماق او لار مى هشچ ؟

سنه نه اتمىشىم ، نىڭار

كى ، آدلانىم بى اعتبار ؟

يولۇندا من گۈزەللەرین

بلاڭاره اولدوم دچار .

منه اتىمە بىلە سەتم ،

سەنسەن منه بىل ، مەحترم ،

قىدىم اولىور قارشىندا خەم ،

حاضرمام ھە امرىئە ، يار

جەغا اتىز نارلى گۈزەل ،

قلىبىمە مەحو اولدۇ عمل

کونلۇم سەن يووادىر ، گەل

ئۆز اىيىلە اىلەمە خوار .

وېران اتىمە کونلۇمو سەن ،

سەنە اىرى باخىادىم من

سو گىن چىخماز اورە ئىمدەن ،

سەنە او لىسون جانىم نشار ،

بو اورە ئىم دونوب قانا ،

دوشوب زەقۇندىن زىزدانا .

پناھ قالىب زىنخدانَا ،

او آل دوداقا ، گلەذار !

اورە ئىمدەن گەلر خېر ،

راحاتلیقا خوش مژده‌لر
اسن زمان سحر - سحر
نسیمین اوللام بختیار .

گوز یاشیما سال بیر نظر ،
بیری گوموش بیریسی زر ،
اولسون سنه آفرین لر !
کیمیاندا چوخ حکمت وار .

خاقانی یم کی ، هرزمان
لونا سن ایدین مهربان ،
ایندی نه چین کچ باخیر سان ؟
سن بیل ، بیلسین پرورد گار .

ای جانلارا آفت ، منه
بیرده ، کیمین جانانی سان ؟
قلبیم وورولمو شدور سنه
بس سن کیمین جیرانیسان

ای قیشدا یاز تک گول آچان ،
اصلین ندیبو ، وصلین هاچان ،
آل رنگیله عنبر ساچان ،
هانسی باعین خندانی سان ؟
سن ای گوزد ، ای بختهور !

ای قلب لری چالان دلبر :
بیردە گوروم ، پارلاق قمر ،
هانسی گویون تابانی سان ؟

گل آج صدف ، یعنی - آغیز ،
گل ساپ گوهر ، یعنی کی - سوز ،
گیزئتمه سن مندن آقیز !
هانسی قلبین ایمامی سان ؟

هر تو کونه : ای مه لقا ،
بیر نولکه او لموشدور فدا ،
یئرسیز او لار سورماق سانا :
ای جان ، کیمین سن جانی سان ؟

بیز بیم له سن ، بیزدن کنار
روح تک گورونم زسن ، نگار ،
بیز نم دیلسن بس ، دنه ، یار ،
آخى کیمین سلطانی سان ؟

عاشیقیندیر بو خاقانی ،
حسن و جمالین حیرانی ،
ای قلبیمین روحو ، جانی ،
سویله ، کیمین جانانی سان ؟

فخر یہ لر

فخر يە لور

صنعتكارلېق نە دىر ؟ – بىلەك اىستە سەن
 گەل مەندن سەن او نون سىرىيىنى ئوپىرن !
 كەمال ما ياسىندا بىر ذە ايدىم ،
 گۇنش مقامينا يو كىسىدىم .
 ايندى سۆز گۇنشى عالىمە منم ،
 شاعرلەرن اوج قات او جادىر رتبەم .
 آى كىيمى دورە مەدە گۈزىرلەر او نلار ،
 الهام ما ياسىنلىكى مندن آلىرلار .
 مەنسىز بىر هەچدىرلەر پارلاسالاردا
 آردىمىجا سورونىر او نلار دەنیا دا
 گەشىجە سولغۇن ايشيق ساچسا داقىم
 گۇنش دوغان كىيمى او ، تمام سۇنور .

خاقانى يەم ، يېر او زونە يابىلمىشدىز شهر تىم ،
 بو عالىمدن خلاص او لماق حكمتىمىدىر حكمتىم .
 قورمېش طمع جىنلىرىنى صنعتىمەن خەنجرى ،

بو كسگين ديل ملك لردن او لموش منيم قسمتيم
 گوروشونو ملك تكى ، آدام يهين بو فلك
 جمشيده بير غول ديو كيمى واجب بيلير خدمتيم
 يو خومсадا وار - دولتيم ، دئتمرم كى ، يو خسولام
 يو خسو للوق بير وار ليقيدير آرتار اونلا شو كتيم.
 بو دنيانين مردار ليقى اليمندن جان قور تار سام
 يوسف او لار سوچكه نيم ، آرتار قدر يم ، قيمتيم .
 خواجه نين من ايسته بير ديم تحفه سينى رد اندم
 چونكى بئله تحفه لردن چوخ يو كسلك دير همتيم
 خضر ديله گلبيب ، منه دئدى كعبه آديندا
 رد ائله مه ، بيل كى ، او دور منيم ولی نعمتيم

كتايه ائديب سويله دى ، خاقاني ،
 شعرلر يازيردى روان عنصرى .
 بلى ايله بير شاهما مداح ايدى
 كى او لدو بئله كامران عنصرى .
 غزل يازدى آى او زلو يار عشقينه ،
 او لووب شاهلارا مداح خان عنصرى
 غرل ، مددن باشقا او طبعينى
 داشا اتمه دى امتحان عنصرى
 غزل ، مدح يازماقدا ، عالم بيلير
 دئپل من قدر در افيشان عنصرى

شۇرەدە بۇ سەحرى كى ، من اتمىشىم
 بۇنۇ اتمە مېش ھېشچ زمان عنصرى
 اگر شعر يازماقىدا اوڭىز حسن وار ،
 بېرىنندىن فقط تاپادى شان عنصرى .
 منىم شعر يەمین تازە اصلوبۇ وار
 قدىم سېكى يىلدى ھمان عنصرى
 نە تحقىق ، نە زەلە ، نە وضعىدن
 كىچىك سوز دە بىلمىز ، اينان ، عنصرى
 بۇنۇنلا بىلە ، شاه مەممۇد دان
 حسابىسىز آلىپ ارمغان عنصرى
 بش اوڭىز آلمىشىدى يۈز غول ، قىزىل
 آلىنىدېقىدا هندوستان ، عنصرى
 قىزىلدا دوزلىنى قاشىق ، قاب - قاجاق
 گوموشىن دوزلىنى قازان عنصرى .
 ساغ او لسايدى ، ايندى بۇنا كىس لە
 يازاردى يقىن مىن يامان عنصرى
 بۇ نامىدلەرن سفرە سىيىنە سومو كە
 سورا ردى پورى تىك نەھان عنصرى
 چورە كە آرزو سىلە بۇ آلچاقلارىن
 ئىنندى ئوبردى هر آن عنصرى
 آغىزدا دېيلدى منىم تىك دىلى
 پېلىنجىدان ايتى ، صەپ ياران ، عنصرى

بوخ ایدی قمیشدن هاچا نیزه‌سی ،
 منیم تک تو تایدی آسان عنصری .
 نه نظمی ، نه نثری چاتار دی منه ،
 دئبل دی درین نکته دان عنصری .
 نه نظم بیلدیر پروین ، نه نثر بیلدی نعش ،
 او لاممازدی شمس - جهان عنصری .
 نه عالم ، نه شارع دی ، نه بیر ادیب ،
 نه سبحان ، نه یعرب بیان عنصری
 قیز بیللا نشجه سو سلانار بیر گلین
 قیز بیللا آچار دی دهان عنصری .
 و تریب مالیمی شاد او لدوقدا من
 آلیب زر او لار شادمان عنصری
 بیلیک له فلك ده آدیم او ج آلار
 وار ایله آلیب آدلا ، سان عنصری
 بیلیک له او لار عنصری هریه تن
 واریندا قالار حکمران عنصری

او بوبوک خاقان دیر منیم پنهانیم
 خاقانی حق آلمیش همیشه او ندان
 او بیر محمد دیر حسّانی منم
 او نو من تانیورام ، منی ده خاقان
 بو گون سوز ملکونون خاقانی منم

شاھا مھارىيىم او لموشدور عيىان
بلى ، قىزىلپىن معىيارى واردىر ،
او نو تعىين ائدر محلك لە مىزان
ايىنجە معنالارى عقل درك ئىدر
قول بىلر كى ، نىچە مەحکىمدىر كمان

مدحیه لر

مدحیه لر

با کلان سددینی باقلاتدیر دیغى

اوچون شیر و انشاه منوچهرین تعریفی

گوی جلاللی آت اوستوندە شە بند ووروب گور چایا
 با کلان سد دی گناریندا دونوب گلدى سرايا
 باهار کیمی ۋۇز آتینا مېن بېر زینت وئەر كك ،
 او، سولارین جيلو ووفۇ يېغى بېر قىش يېلى نك .
 سكە سىپىن آرزوسىلە چايىدا اوzechن بالىقلار ،
 پولالارىنى قىزىل پولا چىۋىرىدىلر نەكى وار .
 شاه عماندىر ، اوونون آتى بېر آتشىن نەنگە دير ،
 دەز کىمی بو نەنگى بىزە مىشدىر جواهر .
 قىلىنجىندا آتىنا کىمی عكس او لو نور آسمان ،
 او آيتانىن اوزو ندە ده سودان واردىر بېر نشان .
 كىم گور موش دور كى ، سو شكلى چىكىلىسىن بېر آيتادا
 ياكىم گور موش سو ايچىنده شفاف او لسوون آيتادا
 گور مك او لماز بېر آيتادا هىچ بېر زمان گونشى ،

لاکین گونش آینا ایله سودا دوردو یاناشی .
 سو ، اود رنگلی شاه قیلینجی قارشیمیبندا هر مقام ،
 اودون رنگی فاچدی ، سودا ایپکت کیمی اولدو رام .
 تکلیک سئون بیر صوفی دیر شاه قیلینجی ، بیل ، آنلا !
 آلبر هر وقت دسته مازی ، سوا یله یوخ ، او ، قانلا .
 سویون بئله فکری وارمی : تورپاقا وورسون ضرر ،
 سانکی سویون بو فکریندن تو تایلمیش شاه خبر .
 گوردو کمر باقلامیشدیر تورپاقا سو هرزمان ،
 اودا سویون بشلینه بیر کمرووردو تورپاقدان .
 آخار سویون معده سینه تورپاق تو کدی او قدر ،
 کی تورپاقچون تؤرتمه سین داشان سولار بیر خطر .
 شاه قیلینجی قورخوسوندان قابارمادی داها سو ،
 قالخدی سویون جگریندن فلکلره آه ، آمان .
 شاه گوردو سو «علی الله» دئیب ، ائدیر آه وزار
 یومدو اونون آغزینی کی ، اتمه سین بیرده تکرار
 سولار شاهین خدمتینه باش ایه ره ک ، نهایت ،
 حضری چکیپ گتیردی کی ، شاهها اتسین شفاعت .
 حضر دئدی ادراکیله : - ای سولارا بندوران !
 گل ، بیرآزادا اجازه وئر ، سولار اتسین جریان .
 شاه حضرین رجاء سینی آلدی او دم نظره
 جوشغون سویون جیلو وونو آچیب وئردی خزره
 قوی سو ، تورپاق شاهیمیزا اولسون بیر دایاق ،

نە قدر كى ، بۇ دىنيادا او لاجاقدىر سو ، تورپاق .
 شاعر لرىن قارشىسىندا دوشوب گىتىدىر خاقانى
 نېچە دالغا ئوندە گىتىدىر ، دالىنچا سو كاروانى .

شىئر و انشاه منو چەھرىن تعرىفى و اونون

اوغلۇ آخسitanدان شكابىت

عرب او شاغى تىك هر عجم ينه ،
 قولاغى حلقةلى غول او لموش سنه .
 هەمتىن سىغىشماز سەنین دىنيابا
 كۆزەيدە سىغىشماز ، بىل ، يددى درىبا .
 گۈنىش تىك پارلايان بىر قىلىنجىن وار ،
 او آنچاق دشمنىن باشىندا پارلار .
 او ايکى الينى فيضىنى گورەن ،
 گۆز چىكىر بەشتىن دورد چىمە سىندىن .
 كېيم انسە تىمم تورپاقىنلا ، بىل ،
 او نا آبى حىات هەشق گەركى دىليل !
 ارادەن گۈى كېمى قات - قات يو كىسە لر
 رخىنە بىر قاتىندا ايلە مز اثر
 كىسىرى او زوپۇنۇ گورەن زماندان

او، ئۇز اوزو يونو اندر آغا جدان .
 راضىليق نسيمى اسىنە آنجاق
 گول آچىر بۇ عمر دئىيكلارى باغ
 عاقل ياشاماسا هاوانلا سين
 او نا خىرى اولماز هئىچ بېر قبلە نىن
 نامەلر يازاندا آدىنا ھروقت
 «گۈولونۇز» يازاراق ، امضاء اندر بخت
 عالى ھەمتلى سەن ، واردىير عزتىن
 لو جالىق ھرزامان اولسۇن زىنتىن
 قوى كافىر آدلانىم ، اگر بۇ اورە كى
 ايستە مېر قاپىندا خدمت ايلە مك ،
 دوشمنىن طعنە سى سېبىدىر بونا ،
 كى ، او زوم تو تما يېر گلىم قاپىنا .
 اورە يىمده ائله غىملر وار كى ، بىل ،
 آچىب سو يىلە مىھ دىل قادر ، دېيل .
 قوى پىس گۈز ، دىمە سىن ، او غلۇنا ، لا كىن
 او منه قلبىنده چوخ بىسلە يېر كىن .
 آبرىمى آپاردى آخسitan منىم ،
 بو يارام ساغلاماز هئىچ زمان منىم .
 گىناھيم او لمادان ساندى گىناھكار ،

اوندا نه کرم وار، نه ده اعتبار
 او جيرو ميش احترام پالتار لاري مى ،
 او پالتار بيرداها ياماق تو تار مى ؟ !
 سيزه غوللوق انديم ايرمى قيش ، ياز
 سن منه قيمت وئر ، او غلون با جار ما ز

شکایت لر

شڪايت لور

شير واندا او لسايدى سير داشيم اگر
 فكر يمه بير سفر گلمزدى ، اينان .
 او لسايدى حرمىم تبريزدە هرگاه ،
 مسكتىم او لمازدى ، البته ، آران .
 ارمندە او لسايدى قىمت وئرە نىم ،
 باشقما بير عالمى اتمزدىم مكان .
 نه قدر چالىشدىم ، چاپالاديمسا
 منىم لە او لمادى فلک مەربان .
 زحمت چكدىمسە دە آرزو يولوندا ،
 طالعىم گولەندى او زومە بير آن .
 جىڭرىم حسرتله قانا دوندوسە ،
 طالعىم او لمادى ئىمدەن توتان .
 يو خلوق پرده سىنه بوروندو ايستك ،
 يالواردىم ، گىرمەدى اصلاح قاپىمدان .
 دنيابا سىغمايان همىم واردى ،
 اونا دار گلردى هر ايڭى جهان .

آرزوم ، ایستکلریم دریا قدهری ،
 او لمادی قارشیمدا بیری ده عیان
 روزی نین سویو دا هرگون چشمە ده
 آنجاق ایکی قطره او لدو نمایان .
 کونلو مون بیر قورو یار پاقی یو خدور ،
 ایندیسه قالمیشدیر گور نمجه عربان
 الیمی او زموشم بولاؤ قدان آخر ،
 دولت تارلاسی دا بار وئرمیر الان
 منه وئریلن لر او لمادی لایق
 لایق او لانی دا وئرمە دی دوران

بو دنیادا مردیلک ، صداقت هانی ؟
 گول بیتیرمز بو فلکین گلدانی .
 باخ ، تک قالدی کرامتین آناسی ،
 دو غمادی بیر دوزلو ک دنیا آناسی .
 گشیح دولاندی بو فلکدن قیل حذر ،
 او ندا وفا گورونمز بیر تو ز قدر .
 بو فلکین خونچاسیندا وار آنجاق ،
 ایکی فطیر - بیری ساری ، بیری آق .
 بیر پاخیللیق دردی دوشوب عالمه ،
 یارب ، منی او نا دچار ائله .
 خاقانی بیم ، طاما حین سفره سیندن

تمايىلە ئىمەي اوزمۇشى من
 مەرد دەئىلمىز مەردىلىك او مسام دىنیادان
 كىي ، مەردىلى بىي يو خدور اونون بىنادان .
 ھەممىم واز يېنيلەمىز رىستىم كىيمى ،
 مەحو ائدرىم من طامامىخىن دېۋىتى .
 خواجە منه چورە كەت وەداتى اگر ،
 دىلدە منه وئىرىدىسە مىن وەددەلر ،
 دئىديم اونا سەنە خاطەر قوباراق ،
 هېشىچ بىر تحفە ئىستە بىرم - او زو آق .
 چوخ دوست اولار ، دوست يۈلۈندە جەهاندا
 شەرت كىيمى زەھر اىچىر بىر آندا .
 خواجە وەددە او لمادى هېشىچ وفادار ، -
 پاخىملاردا اولار مى هېشىچ دوز اىلقار ؟
 اگر خواجە سو قاتىدىسا آشىما ،
 كېتىرىدىسە بىر چوخ بلا باشىما ،
 اينجىتىدىسە بو قىبىمى ، نهادىت ،
 بىلدەيم كىي ، چوخ ياراما زىدىر او خلىقت .
 كەچىچ بىلدەيم كىي ، اوندا يو خدور اعتبار ،
 بو يو خدان بىحث اتمىكىدە نە معنا وار .

■

بو ظلمكار دوراندا من بىر وفا گۈرمە دىيم
 او زو قارا طالعده بىر صفا گۈرمە دىيم

زمانه يله قماردا نه قدر کي ، او دوزدوم
 نقشينده جيغالليقدان باشقا معنا گورمه ديم
 من سيزى بيلمه ييرم ، ئوزومسه چوخ سينا ديم ،
 زمانه نين ايشينده قانون - قايدا گورمه ديم .
 همنشينيم كولگه دير ، همل ميم آه و ناله ،
 من ئوزومو اونلاردان بير آن جدا گورمه ديم .
 گوزومون نورو سايە ، قلبىمین . دوستو ناله !
 دنيادا سيزين كىمى اهلى وفا گورمه ديم .
 زمانه دوستلارينى چوخ سينا ديم ، نهايت ،
 عهدينه صادق اولان بير آشنا گورمه ديم .
 من عالم خارجىنده وفا آختارام گر كك
 چونكى عالم ايچىنده او نو اصلا گورمه ديم
 سانكى يوخا چىخىشىدىر مردىلىك بوتون دنيادا ،
 بير دقىقەم او لمادى كى ، يوز جفا گورمه ديم ؟
 اشىقىدىم كى ، ميوه وار زمانه نين باغىندا ،
 ايللىر بويو آختاردىم ، بير چاغالا گورمه ديم .
 راحاتلىق قازانىندا يىشن خورە كلر ايچەرە
 فقير ليكىن باشقا بير دادلى قىدا گورمه ديم .
 روز گارىن ووردوغو يار الارا سحرىن
 شر ايندان تأثيرلى هېچ بير داوا گورمه ديم .
 اى خاقانى ، ناله اىت ، زمانه نين سازىندا
 حزىن نالىندن باشقا ، خوش بىر نوا گورمه ديم

كيم راحاتلىق نشان وئرر؟ - وئرمز
 كيم بلادان آمان وئرر؟ - وئرمز
 بير جه آزاد نفس ديلار كن من ،
 روز گارييم بير آن وئرر؟ - وئرمز .
 قلبىمىزدە عالم دويونلىنى ،
 چرخ اونا بير آچان وئرر؟ - وئرمز .
 بير كىس ، آخر ، اوره كى غمى داغىدان
 بير خىرخواه نشان وئرر؟ - وئرمز .
 آخرى اوسلو آھىمەن گىتمىسى
 ساحىلە دوغرويان وئرر؟ - وئرمز .
 دالغالار قىرسا گىئىمى مى ، بير كىس
 يېڭىنە بير تakan وئرر؟ - وئرمز
 آختارىر عدىلى گويدە خاقانى ،
 حقىنى آسمان وئرر؟ - وئرمز

بير تو كى قدر ، كونلۇم ، سن آزاد او لا بىلمىزىن ،
 غىمدن تو كە دونموشىن ، بىل ، شاد او لا بىلمىزىن .
 غم گىلدى ، خراب اندى راخاتلىق اوين ، ھىيات ا
 آلت - اوست ائلهدى ، بىرده آباد او لا بىلمىزىن .
 من چوخ پولادى گوردوم آتشىدە سويا دوندو ،
 سن دە سو اولا رسان ، بىل ، پولاد او لا بىلمىزىن .
 تۈرباقي سنه غم وئردى ، غم آتشىنە ياندىين ،

اودلا یوخ اولان ای سو، آزاد او لا بیلمزسن .
 گزدیکجه عدالت سن ، تو ش گلمه ده سن ظلمه
 تو لسن ده عدالت دن امداد آلا بیلمزسن .
 گوهر تاپا بیلمزسن عمرون بویو داغ چاپسان ،
 داغ چاپماق ایله آخر فرهاد او لا بیلمزسن .
 میدان - ملامته بیر کوس او لا بیلسن ده
 ایوانی - سلامته بنیاد او لا بیلمزسن .
 گول تک غم آناسیندان قان ایچره دوغولدونسا ،
 شادلیقدا میه آنجاق همزاد او لا بیلمزسن .
 قانلی یاش آخیتماقلا کوفه کیمی غرق اولدون ،
 بیر گون بئله ، حشمته بگداد او لا بیلمزسن .
 ایسترسن اگر شاه اول ، ایسترسن اگر درویش
 هر حالدا بو غملردن آزاد او لا بیلمزسن .
 خاقانی ، گلر بیر گون ، عالم سنی خاطیر لار
 لاکین او شان عالمده ، ای داد ، او لا بیلمزسن

شیرو انشاهلارین بیر و زیزی حقینده

ای ظلمو یزیدلر ملکونو ویران ائدن
 سن ایکینجی یزیدسن ، دم وورما چوخ غلی دن .

منیم عیسی نفسلی اولدوغومو ډانیرسان ،
 « قویروغوشان او دجال اشکیپین » دئدیم من .
 چکمه هنر آدینی ، چونکی هنر آتینا .
 سن آنجاق قوشقون اولدون ، من ایسه اونا یوین .
 نانجیب بیر قاطرسان ، لاکین قاطر لار ایچره ،
 باشی سرت ، دیر ناغیسا یوموشاق بیر رذیلسن .
 قوملو ، کاشانلی ، همده در جزینلی وزیرلار
 دراکده باشدیرلار ، سن ایسه خیره دشمن
 « اصحاب - کهف » اوچ ایدی ، هر اوچو ټولوب گشتندی ،
 اونلارین دوردونجوسو ، یعنی کی ، ایت اولدون سن
 خاقانی غیضه گلمیش ، دیلی وار قیلینج کیمی ،
 تسلیم اول ، بو غضبین تکجه سببی سنسن !

■

ای خواجه ، عمر و نو حسابا آل بیر
 گور نتجه ایکی رنگ ک دنیا دور ائدیر
 بو غملی سارایدا ، گتجه گوندو زدن
 باشقابا حاصیلیمیز ، خیریمیز ندیر ؟
 دنیا بیر سفره دیر ، لقماسی زهر
 حیات بیر یونخودور ، ټولومسہ تعبر .
 خاقانی رشیدین غصه سی سنتین
 نه قدر قلبینی ائده جلک اسیر ؟
 آه ، بو نوح نوحه سی ، دا وود گوپ زیاشی

سنین یوسفینه اتمه دی تأثیر .
 سندن جان آلاراق ، او عزیز جانی
 وئردیلار اوغلونا چکتنه تصویر .
 اليمن آلينان اوغلونا عوض
 دئیه سن ، عمرونو آرتیردی تقدیر .
 رشیدین تئزگئتدی ، سنسه چوخ قالدین
 اوونون عمرو سنه وئریلدی ، ای پیر !

گونشه بنزهین بیر اوغلوم واردی ،
 باسدیردیم من قارا تورپاقا ناگاه ،
 آناسی دؤزمه دی اوغول دردینه ،
 اليمله دفن ائتدیم اوونودا ای واه ...
 او لدوزتك بیر قبزیم واردی ، اوونودا
 قابل بیر اوغلانا وئردیم بیر صاباح
 قبزیمی داماده وئره رکى ، دئدیم :
 قبزیلی تورپاقا تاپشیر برام ، آه !
 من قالدیم ، بيرده کى ، عبدالمجید
 بير آللله قوى اولسون اوناندا پناه
 يوخسا دا شیروان دا هشچ هاواداری :
 بسديبر كومك اوlsa ازنا بير آللله

رشیدیم ٹولنده دئدیم : «آی بالا

نە آرزو ن وار اىسە سوپلە مەختىصر ». .

گولوب دئىدى : « آرزو حىات اوچوندۇر ،

تولىك بىر آرزو قالىير مى مىگر ؟ »

ھر گئىجە گولوبىن يو كىسلە قاتىينا

خاقانى نالەسى قالخىب او جالار ،

روزگار دوغورمۇش او نۇ ، ينە دە ،

سېمىندىرار قىلىنى كېنلە روزگار .

شىشىھ يارانسا دا داش پارچا سېمىندان ،

داش ينە شىشىھنى آسان پارچالار

ينى جە دوغولان قىزىم گوردو كى ،

قارشىدا گوزلىپىر مىن بلا ، ئولدو .

غىيدىن گلن او تحفە دويىدو كى ،

دردىلەر او لا جاق مېتلا ، ئولدو .

او كىچىك گوھرىم ياخشى آنلادى ،

عىبە جى يارانمىش بو دنيا ، ئولدو .

بىلدى كى ، او رەئىم دردە دوشە جىك

اوزونو تو تاراق بىنوا ، ئولدو .

او ، بويوك قىزىمى پىردى دە گور جىك ،

دئىدى : كفايت دىر بىر جىفا ، ئولدو .

عمى سى و حيدالدین نىن و فاتينا

آمان ! گشتدى فيلسوفو يېر اوزونون بو دنيادان
 آچان معنا گوى لرىنин قاپىسىنى گشتدى ، آمان
 اوون روحو يو كىسه لره كى قايىيتدى ئۆز مكانيما ،
 « دئۇن گڭريه » سو يله مىشدى ، يقين ، فلك أونا بو آن .
 كمال الى تورپاقلارا دوشن گوزەل بو اينجىنى
 قالدىراراڭ فلك لرىن كمرىيته تاخدى نشان .
 فلك ئۆزو اوچون اونو طبىب ليه آپارمىشدىر ،
 سينامىشدىر تأثيرىنى درمانىنин زمان - زمان
 چاتان كيمى گوى اوزونه ، همىن ساعات اولدو زلارىن
 تىترە مە سى كسىلىمەشدىر ، علاج اتمىش بو بول كى لقمان
 گوپون يددى بىز كى ايله پالئار گەين حورىسى ذە
 آياقينا سورتموش اولدو ياناقينى چوخ نەھربان .
 اونسوز بوتون اقرباسى ئولموش كيمى قالدى ، اى واه . . .
 قبيله نىن آدمىيىدى ، عىسى كيمى وئردى جان .
 جمعە گونو اجل كىلىپ آپاردى او فيلسوفو :
 باخ ، نوحون دا گەشمى سىنى جمعە گونو توتوب طوفان .
 اى خاقانى ، عمىن اوچون مانم ساخلا ، گوز ياشى تو كى !
 چونكى عمىن ياتىشىرىپ ، اندى سىنى قابل انسان

فلکى شىروانى نىن وفاتىنا

فلکى دوغولدو سحرىمدن منيم ،
 او لموشدو گولرپىن سيرينه آگاه .
 حىف كى ، تئز ئولذو ، چوخ ياشامادى ،
 فلكيم تئز گشتدى اللرىمدن ، آه
 روحو بير آن ايچره قوش كىمى اوچدو ،
 عزرايىل دا دئى : رحم اتسىن آللاه !

مختلف شعر لبر

مختَلَفُ شِعْرُ لُر

آنَّاسِي حَقِيقَيْنَدَه

ای خاقانی ، بو دنیا دا هرزمان ،
 آنان وئرمیش زحمتیله سنه جان .
 سو ، چورههین قیت او لسا دا آتمادین ، -
 يوردون او لدو بو عذابی ، دار شروان .
 هشچ بیر کسه سن او لمادین طفیلی ،
 کومک آلدین آللاهدان و آنادان .
 سن او توردون کولگه کیمی آنانین
 جهره سینین کولگه سینده آن به آن .
 ای آق قارتال ! نه وقته دک او لاجاق
 آنا يوردو وجودونا آشیان ؟
 نه وقته دک ، عیسی کوهی آناسیز ، -
 آنا ايله تانیسینلار سنی ؟ قان !
 بير دفعه ده خضر کیمی يو خاچیخ
 بسديبر او لدون آنانلا همخانمان !
 سن قیمتلى بير درسن ، ندنديبر

اولدون آنا آستانا سىيندا پنهان ؟
 سن عئىلى او لادسانسا دىلە گەل ،
 آنا كىيمى ئوزونو دانلا بير آن
 هرنە اتسن آنا حقىن او نوتما
 بىل ، آنا ندىر سەنە ائىدن جان قربان
 بو آنانىن خاطرىئە ، دشمندە ،
 گەلن دردە دۆزۈپ ، سن ارل مەربان
 قورخ او گۇندەن ، بىر گۈن سەنى تىك قويوب ،
 ابديلىك آنان كەچىر دىيادان .

آ تاسىيىندان شىكايت

پۈخ آغىر دىر خاصىيەتى منىم نجار آتامىن ،
 او نو خالص يانار اود دان ياراتمىش پىورىدگار
 سانى ئىكىز دوغولمۇشدور نەر و دون آذرىلە
 او نا تعلیم و ئىرن او ستا او لموش يوسف - نجار
 طېيىعىتى ، كر كېسى تىك ، ماھر او لموش يۇنماقدا
 خاصىيەتى ، موشارى تىك ، يامان كسىيەب دوغرا يار
 هر گۈن فلك سەتمىيىندان او ايلە بىر شىكايت
 گىشىچە زحل او لدو زوپىلا سەحرە دكە چارپىشار .
 مەريخ اگر او لسا ايدى سا كىين بىر يەنجىي گويدە ،

درحال اوئلا اوول اوادىب ، وراردى اىكى مىمار.

آغىرلاشىپ قوجالىپىدىر ، قىچىلارينى تو توب يېشل ،

باشى ايسە دازلاشاراق ، هوشو پارسەنگ ئاپارار .

كۈھنۈمىشىدىر لېككاكىيمى درىسينده وجودو ،

اتى ساکىن بىدنىنده اپرىمىشىدىر آشكار .

نه او زوندە صفاسى وار ، نە باشىندا سوداسى

هامىمىزىن او زە رىنندە آغىر بىر يو كە او خشار .

يازىق آنام منبر كىمۇ قىسىلمىشىدىر بىر كىنجه ،

منارە تك باش قالدىرىپ آنام ائدىر افتخار .

زمانە نىن من كى بىتلە ان لايقلى او غلو يام ،

او سا منىم هنرىمى ئۇزو او چون بىلىر عار .

دۇيىر : كاش كى ، بو خاقانى بىر تو خوجو او لايدى ،

اولمايابىدى سوز ملکۈنده بىتلە قابل صىنعتكار .

نه اتىمەلى ، آتام او دور ، بىر او غولام اوئلا من ؛

عاق او لمارام ، او نە قدر ايلەير سە منى زار .

آخر منه چورە كى وریپ بىسلە مىشىدىر بىر طهر ،

بو بىو كە آللە ، قورو او نو ، بىلا لاردان چىك كىنار .

بو گۈلى شاهى نىن اطقو منه سايدە سالىپ الان

زواللى كونلۇمە وئرمىش يىنى قوت ، يىنى روح ، جان

اورە كە دىل آچدى ، شىڭر ئىتدى كى ، قورناردىم فلاكتىن

نە پاخشى - سوپىلە دى جانىم - تو كەندى مەختى زىندا ،

بىلە اولدوقدا شادلاندىم ، نهايت ، آرزو ما چاتدىم ،
 سنه قوى سوپىلەبىم ايندى غريبه بير گوزه ل داستان .
 گىندىب مغرب زمينه بير كىشى در دىكىنارىندا ،
 دار ار كن باشىنى بير تو كى يېرە سالدى او ، باشىندا
 كۈچوب ضۇنرا او ، مغربدىن ، سياحت ايلە دى شرقە
 بو مدت چوخ كولك اسى ، ياغىشلار ايلە دى طوفان
 او تۈز ايل كېچىدى بىنگۈندىن ، يىنه سياح گلېب غربە ،
 هامان يېردىن گوتوردو ئۆز تو كونو ، گولدو بير آز حىران .
 بونا خاقانى نىن حالى ، او نون آبخازە اعزامى ،
 نىتجە چوخ او خشاپىر ، بير باخ ، نىتجە دور ايلېير دوران .
 او لوب آبخاز او نا مغرب ، شاهىن در گاھى بير درىا ،
 زاواللى جانى بير تو كىنك دوشوب قالمىش اورا نالان .
 اگر بير وقت او دا جانىن تاپارسا تو كى كىمى تكرار ،
 او نا طعنه ائدىب ، بىرده گولرمى نانجىب دشمان ؟
 او لوب ايندى منه هەمم سىسى چاشباش ووران بيرنى ،
 اليمدن ئۆز نەيىمى ، گور ، نىتجە آلدى فلڭ آسان .
 آچىلمىش بير گول آغزىدىر منىم آغزىم بىنگۈن يالنىز ،
 قىزىل ، ياقوت لا دو لدورموش بوتون دنيانى هر بير آن ،
 فقط افسوس كى ، گولمز كونول رى ملكىدە آلسا ،
 او ، حالبو كى قورو سوزله او لاردى ، نشىئەلى ، خاقان .
 بو كور جىھون او لار ، تفلىمس سمرقندى قويار دالدا
 او وقت كى ، تفلىسە كورلە گلر خاقانى و خاقان .

ساوالان داغىنىن تعرىفى

سعادت قبله سى ساوالان داغى ،
 كمالدا كعبه تك قازانىب شهرت ،
 كعبه ياشيل گە يئر، آق بورونز او
 چونكى احرام تونان گە يئر آق خلعت
 بىر يېرده او خودوم فضىلىتىندن ،
 اوچ ايلدىر چىكىرم گۈرمەيە حسرت .
 گەئىدىم كى ، باشينا دولانىم او نون ،
 داغلار آناسىدىر چونكى او آفت ،
 باشدان آياقاد كى ئور تو كىدەدىر او ،
 دئير - با كرهيم - آچىنجا صبحت .
 مىن ايللر عمر ائدن بو قوجا قارى ،
 دئسە - با كرهيم - يالاندىر البت
 گىلدى دخمه سىمنە خضرۇلا موسى
 او، فقير درويش تك چىكىدى خجالت .
 او قارىنین يامان بويو كى بورنو وار ،
 گىزله دىر بورنو نو ئور تو كلمه هروقت
 دئدىم كى ، چادرانى او زونىن گوتور ،
 كىم دئدى قىز كىمى او زونو گىزلت !

دئدى كى ، دوردا آيدان صونرا بير كولك
 قاباندا چادرامي گورونر صورت .
 خاقانى ، گل اوندا بو باكره يه
 شعرينى چادرا ائت ، گوستر مهارت .

■

يالانچى كيميا گرلىرى و اكسىر مذمت

اكسىرى يوخلا مېشىدير بويوك اسکندر ازىز
 اونا عالم ارسسطودان كېچمىش ايدى بى عمل
 لاكىن او نلار يەتمە دىلىر بىر مقصىدە ، نهايت
 اسکندرى ، ارسسطونو او باندىرىدى بى حكمت
 بى ايش منجوس آدملادين بىدعتىدىر ازىزدىن .
 بى صنعتى يوخلاماقچون عمرلىرى كېتمىش الدن .
 طاماڭكارلار بى بوش يولا خام خىاللا گەفتىدىلىر ،
 آتا بابا ميراثىنى داغىيدىپ پوج اندىلىر .
 بىر طاماڭلايىول كىسى زىللە يەركى گۈزۈنۈ
 رەبىر دىئىب . ندن ئۇ تو و آلچادىر سان سۈزۈو ؟
 مىگر حىلە ، گونش كىمى ، تورپاقى زىر ائدرىمى ؟
 تورپاق حىلە سايىھ سىينىدە هېشىق قىزىلا دۇنرمى ؟
 يول كىسىنە رەبىر دىئىب ، دوشىمە دردە ، الەمە ،
 قارانلىقدان گونش او لماز كى ، نور ساچسىن عالىمە .

گۇنش اڭر بىر قىزىل كرامىت لە سالسما نور ،
 مىن ايل كېچىمسىھ ، ھەمىن قىزىل تاپماز يىنە بىر غصور .
 بىل ، گۇنىشدىرى مەھار تلى كىيمىا گر دنيا دا ،
 سالما باشقاكىيمىانى ، اكسىر لرى سن يادا .
 زىر عشقىلە چو خلارارىنى قابى چكىر اذىت ،
 لا كىن امكى بى شاچىخىر ، هدر گىدىرى بى زحمت .
 بعضى لرى قىزىل گور جىك ، او لار او نون اسىرى
 تزه آيى گۇرن دلى كىمى ، قىرار زنجىرى .
 بويو كىچىيىك ، قىمتى چوخ ، قىزىلا بىر سال نظر ،
 گور بىر شىجه كىچىيىك بويلا سالىم بويو كەفتەلر .

تەمىزىل

كوفەلى بىر گوزدلى كور بىر عجم لە
 او توروب عشفيىدن ائرىردى صبحىت .
 دىندىم ھەمىن كورا : - آلدانما قىزا
 او ، سەنى پولونا سالميش محبىت .
 آح ما خليلق او جوندان آلدانما او نا ،
 بىلە بىر مثل وار ، وئر بونا دقت .
 اشىھىيە دىندىلر : « بويبور ، توپا گل » ،
 اششك قاه - قاه چكىپ گولدو ، نهايت ،
 دىندى : « سىز اىستەين رقاصل دئىلم ».«

نه ده چالقينچى تلک تاپميشام شهرت .
 حامباليق اتمه يه چاقيريليرام ،
 سو، او دون داشيمماق لاريمدير البت .

شير وانين تعریفی

شير وان کي وار، هرجهندن او لوبيتن آناسيدير ،
 او نون هرجور سحر يقلی در دلريمين در مانيدير .
 من وطنه قربان اولوم ، قورو لموشدور دوزگو نلو كله ،
 بغدادي دا دولانديران او نون بوللو قيداسيدير .
 شير وان اهلى عالي جناب ياران ميشدير ، باشدان ، باشا
 او يش گوزه لطبيعتلى بير لطافت ماؤاسيدير .
 بغداد ايشه بيرالى لر نولكه سيدير ، او ردا ، باخ
 هر طرفى چول غالابيان آه و ناله صدا سيدير .
 وطنيمين فقير ارى دؤزوملودور هر زحمته ،
 گوزلرى توخ ، او ره كلرى سانكى كرم دريا سيدير .
 چوره كلرى آرپادان دا او لساينه قانعديلر ،
 دويو كيمى پول سايماق دا اونلارين توز اداسيدير .
 ايندى شير وان حسرت ايله منه قالميش انتظاردا
 چونكى او را ادب يوردو: جسور شير لر يوواسيدير .
 هر فتده شير وان اهلى يو كسل دورور عمر بلدين

خاقانىيە حىيات وئرن دوغما يوردون ھاواسىدىرى

حبس ئەنلىكىدىيى بارەددە

وزىرە مكتوب

نه قدر كى ، دولت سينىن قاپىندادىرى پاسبان ،
آچاجاقدىرى قاپىسىنى سنه گىپيش آسمان .
قريش لر بايراغىنلا سينىن سفربر اولدو ،
يمانى لر خنچىرىنلە سينىن مظفۇر اولدو .
انصاف سينىن دز گاهينا گىلدى سۈپىنج ايلە ، باخ ،
ظلم و ستم آستانادان يقه يېرتاراق .
فلڭ سينىن غوللارىنىن قوللارينا باش ايدى ،
أوناڭئورە فانى ليكىن آزاد اولدۇ ابىدى .
ئۇز قلمىن رنگ و ئرمىشدىرى مهارتله روز گارا ،
گىچە ، گوندوز بو سېيدىن او لموش بىلە آق ، فارا .
سوز مصربىنин يوسفلرى صافلىغىينا هر زمان
نوش ايلەير معنالارىن باده سىنى دورمادان
منىم بوتون وارلىقىمى بوروموشدور غم ، كدر ،
راضىلىقىن او لمائىيىنجا ، بو وارلىقدان نە ئىمر ؟
منىم يو كىشك قىمتىمى تىكچە بېر سن بىلە سن ،
سېمىرغە دە بو دنيا دا جىمشىد وئرە بېلە دن

گوزهله بیلار بو مطلوبی گوی جلالی حکمدار،
منیم کیمی پئر او زونده تا پیلماز بیر صنعتکار.
با خاما ساده بیر خراطین او غلویام من ، بیل ، آذر
خراط ایدی ، لاکمین او غلو خلیل او لدو پیغمبر
بو صنعتنده هر کس مندن ٹویرندی بیر فصاحت ،
صونرا گشتب حاضر لادی منه مین جور فلاکت .
بو تعجب دئیل ؛ اگر بیر قورشون آلماس قیرا
هتر اونا دئیرم کی آلماس پولاد سیندیرا .
گئدن زمان بو دنیادان صنعنان تک بیر استاد
عوض گلديم اونا ، آنام منه بدیل قویدو آد .
بو غازينا گوهر تیخدیم بو دنیانین نه قدر ،
اونو زمان دتمه یه ده قویمادی بو گوهر لر .
سن طبیعیمین با غچاسیندان ایسته تزه خرمالار ،
گشتب هر بیر یاراما زین سویودوندن او ماما بار .
هر آن خرما آغاجیندان بوللو خرما دثار سن ،
پیش اثیرسه ، کپنکلر او چار فقط سویوددن .
اگر غمدن قوچالمیش سا وجودوم ، نه عیب وار ؟ -
مدحین ایله بو دنیانی تزه لرم آشکار !
تعربیفینی ائدن قلبیم سیمسین گر که هر آندا
چونکم خزنه او لار آتحاق خرا به زار مکابدا .

تحفة العراقيين

«ائزیندن پارچالار»

بابا سی حقیندہ

صنعتجه تو خوجو او لموشدور بابام ،
 من ده ياواش - ياواش سوژ تو خويورام .
 گنججه لر سمایا با خيلسا اگر
 پامبیق تارلاسی تک گورونر گویار .
 او پامبیقدان او لار اپلیبیم منیم ،
 بیر صنعت او یدیر ، روحوم ، بدندیم .
 جان ائویمده ازل شاگیردی دورار ،
 اپلیک ایبره رک ، آرغاجلار قورار .
 ونا ، آدم ، خضر و موسی اوچون .
 معنا ناخیشلاری ورورام هر گون .
 اگر ایسته سه لر ، لباده . دستار ،
 روحدان تو خوباراق و مردم یادگار .
 ایسته سم دیندن ده بیر پالتار تیکمک ،
 تیکدرم ، شبهه سیز ، او نو «یامین» تک .
 فلکده پارلایب ثوتن یولچولار
 تیکبرلرسه اگر بزه کٹلی پالتار .

تفکر او دوندان ، الهام سوپوندان
 من ده تو خويورام ناخىشلى داستان ،
 بىر مىعجز گو سەرىپ معنالى سۆزدن ،
 سودان ، او ددان پالتار تو خويورام من .
 لايق دىر ، گو يىدە كى اوچ باجى آلسىن
 شۇرىمى ، لەچككىڭ تىك باشىنا سالسىن .
 اينجە لىك ياراتماق اىستەين زمان ،
 صەنعتىن اعجاز كار كارخانا سىندان .
 ملکەلر باشىنا من قويارام تاج ،
 ايلە رم عىسى ئىن دردىنه علاج .
 ئۇزۇم طور قورارام اېك قوردوتك ،
 ھورومچىك كىمېيم ، دائىما ايشلىك
 آنجاق او نون كىمىي آل قان اىچىمەرم
 باراما قوردوتك حلال ايشلەرم
 باراما قوردو سۆز تو خوسا اگر ،
 ئوزۇنۇ او آنجاق منه بنزەدر .
 ھورومچىك تو خوييار ناخىشلى پالتار
 لاكن بىر او جوندان او نو تىز بىرتار .
 باراما قوردوسا ائدىب قناعت ،
 زاهىدتىك اۇيىنده ياشايار راحت
 باراما قوردويام ، ھورومچىك دىئىل
 من حلال بىر حيات كىچىرىم ، بىل

گوزه ل گلین کیمی باراما قوردو
پرده نین دالیندا گیز لی او قوردو .
هر کسین کی ، بئله گزو ، قاشی وار ،
پرده ده یاشاماق اونا باراشار .

منم ، باخ ، بو گونون عزیز انسانی ،
منم سوژ تو خویان شاعر خاقانی ؟
بیر گوشه ایچیندہ یارادیب حکمت ،
اڈیرم بیر نشجه صوفیله صحبت .
خاصدارین مجلسیسی به زنسین دئیه
سوژدن فرش تو خویوب ، ائتدیم هدیه . . .

آناسی نجار علی حقیندہ

آنام نجار ایدی ، درس آلیب او ندان
اول دوم زمانه ده او ستاد سوژیونان ؟
سوژون ماتقابلیه چالیشاراق ، من
کامان دوزل دیرم قوس و قزحدن
عقلیمی قالدیر سام گوی لره اگر ،
یوز طایفا قارشیمدان خدمت ایلر .
او رند کی ، رند همدن چیخاراق یاشار ،
دورون سیما سیندا بیر تئله او خشار .

موسى آغا جیدیر آغا جیم تمام ،
 طوبی بو داغیه دان دوزه لیب تاختام .
 عقاوین دواتی او آغا جداندیر ،
 او تخته منیمچین بیر تخت جاندیر .
 طبعیم بشزه یئرسه بو تاختی چوخ ساز ،
 قیمت ده بیر گوهر اونا تای اولماز .
 نوح هانی کی ، اونا وئریم یادگار
 بو معمار طبعیمدن ستاره پرگار .
 نه قدر مسکنیم بو خوش مکاندیر ،
 او شروان دئیل دیر ، بیر خبر واندیر .
 تصدیق اتمه سه ده نئجه خام کیشی ،
 بیتدی خاقانی به سوز یونماق ایشی

آناسی نجار علی نین آغرييفی

آنام ، عالم بیلیر ، نجار علی دیر ،
 او نون سخاوتی ائله بللی دیر .
 او منی بو یودوب ، وئرمیشدیر چوره کک ؟
 مدح ائدم ، وصف ائدم او نو من گر کک .
 صنعتده آزردی ، صحبتده عیسی ،
 تابوت قاییر اردی او ، خاپل آسا .

اونون قايردیغى تابوتلار، يقین ،
 قويولور قبرىنه موسوى لرینـ .
 اودا بير علنى دى آددا ، احسان دا ،
 من ايسه قبىرىدىم ، حاضر فرماندا .
 آزاد عايىلەنин باشىدېر آنام ،
 اونو ، عايىلەنى من قورۇبورام .
 گىرەر كى قلىيمە او شفقتىلمە ،
 كونلۇمو او خشايىار محبىتىلمە .

سەھو ائدىپ ، دادسايدىم دنيادا اڭر ،
 جانلارى محو ائدن آجى بير زھر .
 ساتاردى ان عزيز هر نېيى واردى ،
 او زھرى محو ائدى درمان آلاردى ،
 او ، جان صرف ائدردى هر ايستە يېمە ،
 اڭر قوش سودو دە ايستە سەم ، يە .
 هانسى يوللا او لىسا تاپاردى ، اينان ؟
 او منه جانىنى ائدردى قربان .

بسىلە دى ، جان قوشوم پروارا گىلدى
 اونون دانە سىيىندىن يە يېب يو كىسلەدى .
 او ، بير سلطان كىمىي امر وئر كن ،
 قوش كىمىي حاضرىدىم غوللو قونا من

عمر بن - عەدان ساپە سىننە من ،
 يەيمىلىك دىوپىنин قاچدىم ئىندىن .
 آتام دۆزمه يە ركى دردە جەاندا
 سام زالى آتانا تكى ، منى آتانا .
 عميم سىمرغ كىمى اوچوب گلەر كى
 قانادى آلتىنا آلاراق ، زال تكى
 قالدىرىدى بىلىيەن فاقىنا همن ؟
 بىسىنلىك ئۇز يوواسىندا من .
 نىتجە محمد دە اولدو عەمى يار ،
 اولدو عەيمىم اوچور منه پرستار .
 او منى ئوييرتىدى هەر علمە ، فەنە
 او خوتىدو او ، «علم جىدىد كە» منه .
 او دور ، بىل ، بقىيەن ، يۈل گوستەنیم ،
 تربىيە وئەنیم - عەيمىدىر هەنیم .
 سۇزۇ ھەندىسە تكى دقىقىدىر اونون ،
 شاگىرى ارسسطو ، بېردىه افلاطون .
 هەرمىسە اوچ بوجاق علمىن زمان ،
 اونون ادرا كىلە ئوييرتەميش ، اينان !
 عەيمىدىن آلمىشام ذاكانى من پاي
 گونشىن نور آلار تورپاقلاسو ، آى .
 گونشىدىر رىنگەت وئرن تورپاقا ، داشا ،
 او سۇيىو قالدىرىار گوئە بېر باشا .

گونش ئوز اىپى يله ، دولچايىا همن
 سوچكىر فلكلەن دىزىلىرىندن
 گونش قىزىل إللە نقاشا بنزىر
 تورپاقى دورمادان مىن رنگلە به زر
 گونشين ايشيقى آلتىيىدا آنجاق
 اينجي نى سو وئرر ، قىزىلى توباق
 گوردو كى ، او طاقى داردىر قلبىمەن ،
 آچدى عەميم اورا پنجرە يوز مىن .
 او ، هر پنجزە نىن او ستوئندە نوردان
 اپلەر تو خوموشدور گونش تىك همان .
 عذاب قويوسوندان قورتارىم دئىه
 اتىش او اپلەرى منه هدىه .
 عەميم سايە سىيندە باشىم اولدو دىك ؟
 او . عددىمى اتمىشدىر مىن لىك .
 من كېچىيك « دقىقە » مىلىيىندا اىكىن ،
 بويوك « درجه يە » چاتدىردى همن .
 گويون برج لرىنى گزدىرىب بير - بير ،
 اولدوزلار اىچىنده منه وئردى يش .
 اوللەجە بيرلىكىن آلتىميشا آندى
 صونرا دا آلتىميشدان او توز ياراتدى .
 اىكى او نېش اندى او توزدا هم
 اونلاردان پاراتدى يددى قات عالم .

او سککیز بهشتدن اطرافیمدا شاد ،
 یددی هیکل قوردو او بویو ک استاد .
 آلدی کائناندان یددی دمپر میل
 بیور حالفابو ینوما اتلدی حما بیل .
 سودان و آلدان چیخیب پوی آتدیم
 یعنی یددی یاشا من گلیب چاتدیم
 با خاراق آچیلمیش شیرین دلیمه .
 عقل لوحه سینی و تردی الیمه .
 او لجه او منه ئویرتدى «ابجد»
 منه «حقایقی» دئى نهایت .
 منه خط ئویرتدى هزسحر، آخشام
 گلدى آرخاسینجا آیه و احکام .
 او بیر معلمیدیر، حکمتى سۆزو ،
 درسدە خلیفم ده او لموشدو ئۆزو .
 ئویرتدى لطف ایله هر مسالەنی ،
 چاندیردى ، نهایت ، «والناس» ھ منى
 گوردو کى ، بلدم هر نشایه ،
 آپاردى بیر بویو ک کتابخانیه ،
 گوردو کده او لموشام دوغرودان حیران ،
 او خوتدو اوللجه «خلاق الانسان» ؟
 بونلارلا بر ایبر قویدو بیر صاباح
 قارشیما گوزه ل بیر کتاب - اصلاح .

امر ائتدى او خويام من او نو تکرار
 تا گوزوم ئونوندە آچىلسىن اسرا .
 او منه استادى ، من او نا شاگىرد
 او ، ابن وريدى ، منسىه مبرد
 منه دىل قانونو ئوييرتى عىميم
 قويىمادى سەھو ائدم ، او لدو ھەمدەميم
 خيال لە ، عقل لە ، حسىلە زىنت
 وئردرك طبىعىمە ، قويىمادى منت .
 او منه شرح ائرى هر بىر مفهومو .
 من او ندان ئويىندىم علم نجومو
 ايكيچە ئېوتلا ايلدى بىر - بىر ،
 قرآنىن او اون دورد سىرىنى تعبير .
 اوچ اساس حرف ايلە آنلاندى منه ،
 «بىش» ندىر ، «دورد» ندىر ، «اوچ» ، «ايکى» ، «بىر» نە ؟
 صونرا دوردكتابا سالدىقدا نظر ،
 دورد خالقىدان او وئردى اطرافلى خىر .^۱
 او دورد ستونو او لدو دانىلماز سىند ،
 قرآنى اونلارا ايلەدى مسىند .^۲

۱ - بىر - آللە ؛ ايکى - ايکى عالم (دنيا و آخرت) ، اوچ - جمادات
 (داش ، تورپاق . .) ، نباتات و حيوانات دورد - سو ، هاوا ، اود ، تورپان ،
 بىش - حسلى

۲ - دورد مقدس كتاب - تورات ، زبور ، انجيل و قرآن

او منه دوغرۇ يول گوسترىپ او دم
دىدى : «گور نه سىر لە ياراتمىش عالم»
سېرىنى ئويزىنلىكى عالىمین ،
بو اىشىدە هەمدرسى او لەدوم آدمىن .
او منىم دايىمىدى ، معلمىمەمىدى
ھم بويو كە استادىم ، ھم دە عميمەدى .
چاتىپ بوييا - باشا من شاد او لاندا
مكتىبدىن ، درسلەرن آزاد او لاندا
بار وئرن آغاچ تك آچدىقدا چىچىك ،
حىاتىم بىر بەھار فەصلىيەنە گېرجىك ،
مېن تأثير آلاراق سودان ، گۈنشندىن ،
رنگىدە سو ، اىستى دە بىر او دەلەدوم من
صۈنرا دىنيا باخدى طالعىمە كم
درد ، الم يقەمدەن يا پىشىدى محكىم .
كسىدى سالخىمەمى قارا او راقلا
قضما و قىدرەن درس آلان جوزا .
چوخ بىلار گوردوم من روز گاردان ،
سانكى باش قالدىردى بنوشە قاردان .
زمانە بختىمە يازىر كن رقم :
آق لوحە دە يازدى «نون والقلم» ؟
باخدىقدا بو «نون» ا ، بو «والقلم»
بىر «ياسىن» پىلەرىدىم دردە ، المە .

گوردو سؤز ملکونون حاکیمی منم ،
 آدیما سویله‌دی « حسانی - عجم ». .
 قلبیمین آیاقی خزنه‌یه باتدی ،
 عمر و مسه ایبرمی بش ایله چاتدی .
 بیلدی سؤز ملکونه منم حکمران :
 قارشیدمدا فرحدن عمیم و ترددی جان .
 بو فانی دنیانی گولر ترکت اتدی ،
 هاردان گلمیشدیسه ، او رایا گشتی .
 بیرجه آن ایچینده ، ایله دی راحت ،
 ملکلار او خودو اونا مین رحمت .
 قیوخر ایل بو دنیادا او ، سوبای قالدی
 نهایت ، جنت ده بیر حوری آلدی .
 کیم بئله بیر بارا اولارسا مفتون .
 حقی وار سوبایلیق چکمه‌یه اونون .
 آبریلیب گشتیکده مدن او سرور
 اطرافیمی آلدی آزغین دوشمندر .
 انتقام آلماقچون فانی دنیادان
 آدم کو چوب گشتی ، یاشادی شیطان .
 ■

ئوز وضعیتیندن شکایت .

ایندیسه حالیمدان قوى گیلیله نیم ،

گور نىچە او لموشدور اجوالىم منيم :

بلا دىزىنە دوشدو يوم گوندىن

صفىتك السيزم ، آياقسىزام من .

ميروارى تاپماقچون آمانسىز فلكلە .

يارىر ، باخ سينەمى هر آن صفىتك .

گوموشم ، ائرىيىب او دايچىنده من

جىوه يە دونورم غەملەر ئىندىن .

زمانىن گوزوندە بېر اىتە دوندوم

بختىمەن بو چوپور او زوپە سولدوم

بس او تىنە ندىر؟ - دردى دورانىن ،

چوپورلۇق ندىر بىس؟ - شرى شروانىن .

او لاسام دا من دنيا گورموش قارا قوش ،

زمانە قول - قاناد مندە قويىمامىش .

دورومدە قالمادى بېر نفر انسان

كى ، منه پاخىلىق اتمە سىن ، آمان !

من اىشلەك ئۆ كۈزەم ، ميدان ايسە دار ،

ھر اىشىدە تو تورلار منى گناھكار .

بو نىچۇن فلكلە دە منى ھر ساعت

بېر اىشلەك ئۆ كۈزەك قويىماير راحت .

ھامى ظن ائدىر كى ، بختىارام من

آمما نە لەر چىكدىم بختىن ئىندىن ؟

مرادا چاتماغا وارسادا امكان ،

تکجه من محروم ام بئله امکاندان .
 گوز یاشیدین رنگی رزشکه دۇندو ،
 بازان گونش کیمی صورتیم سۇندو .
 گوردو کی ، اوره ئیم او د تو توب ياردى
 زرشکىن قلبي ده تىز آلو لاندى .
 منیم قلبیم سینېق ، ایشیم ناقیسا ،
 معذورام اوره كدن اگر آغلاسام .
 فيقیل نازىك اولوب ، تو كنسە ياغ ،
 تىپره يېب سۇنمز مى بير آندا چرا غ ؟
 من يازىق عمر و مده خوش گون گورمه دىم
 نوروز دا باير اميم او لمادى منیم ،
 بير تقویم ايلىمندە اولان كیمی ، بخت
 بير گون آرتىرمادى عمر و مەھىچ وقت .
 نىچە كى ، هر تقویم بىتن زماندا ،
 محو اولور وارلىقى ، داها بير آن دا .
 او نونلا هىچ يېرده اىلدىمەز حساب ؟
 تارىخچى ايلەير او ندان اجتناب .
 او تقویم محو او لار ، نىچە بير خيال ،
 او نونلا آچىلماز صونرا بىرده فال .
 او، يا ورق - ورق و ئىلەر بئله ،
 يادا كى ، مكتىدين آتىلار چولە .
 آند او لىسون آللaha ، دئۈرون ئىندىن

او کهنه ، بیپر انمیش تقویم منم ، من !
 هشچ وفا گورمه دیم بیر همدیمه مده ،
 گورمه نه ، هشچ اونو اشیتمدیم ده .
 یوسف قارداشلاریندان چکلدي مین عذاب ،
 من او ندان داهما چوخ چکدیم اضطراب .
 قورخاراق دهشتلى در دن ، المدن ،
 بیر کمنجه آتیلان داش کیمی یم من
 بینیمده درد و غم اللہ یئر سالمیش
 کى ، ائو ایسلریم ده تو کولوب فالمیش
 من معنا یارдан طوطی یم ، افسوس
 شیروان قفسیندە او لموشام محبوس
 قضا اشیتمه دن بو فریادیمی ،
 کسدی دیمدیبیمی ، قول - قانادینی .
 چیخاردى سعادت هندوستانیدان ،
 عمل بو داغیمی سیندیردی ، آمان !
 منه شربت دئیه زهر ایچیرتدی ،
 قیدامی نهنگین فضلە سی اتدی .
 من ٹولوب قورتاران طوطی کیمی ، آه ،
 نهایت ، ٹولومه گئییردیم پناه .
 زمانه اهلینین الیندن ، آرتیق
 سوسموشام ، او لسام دا گوزھل بیر ناطق .
 من ایشین صونو نو بیلدیبیم اوچون ،

نطقین آیه سینی پوزدوم بو سبوتون .
 مریمی تهمته تو تار کن اول قوم ،
 او خودو او ، « فلن او کلمه الیوم ». .
 باشیمدان قور خاراق مریم تک ، من ده
 دیلیمی آغز بمندا سال المیشام بمنه .
 کسدیسه دیلیمی عزلت خنجری ،
 بیر آللله مد حینده خنجر دیر ، بلی
 خنجره او خساسا یاخشید بیر بیل دیل ،
 سو زده ناواقص اولار ، ایشینده کامیل ۶
 شاما خی - بو گوزدل ، بو گنیمش دیار
 نه او چون گوزومده زندانا او خشار ؟
 وطنیم منه ، آه ، بیر زندان او لموش ،
 هر تو کوم جانیما زندان بان او لموش .
 نه اینکی بیر نفر نوع بشری ،
 حتی کوله بی ده قویماز لار بری .
 بیر آددیم آثار سام یولدا اگر من ،
 یادا بیر آه چکسم درد لی جیگردن .
 دشمن تئز بیر دویون و روپ او آها ،
 دور مادان آپاریب چوغول لار شاهما .

كتابيin يازيلماسى حقييinde
 آغز و ضعييتدن گلر کن جانا ،

يازدېم جان شىرە ملە تعرىف شىروا نا .
 نە اوچۇن مەح اتدىم او نو ، بىلىرى سن ؟
 نە اوچۇن بو يولۇن يولچۇسو يام من ؟
 گۆنشىشىمىندىن طبىعىم ، بودور ، باخ ،
 نورلو بىر جواهر اوغورلایاراق ،
 دئىدى : قىيەتلىرى دىر ، آل بونو ، ساخلا ،
 قوى قىلىپن نورلارنىپن بۇ چىل - چراڭلا .
 بىر جىپس اشىدەر كى ، جوشدو و اسىدى ،
 گۆنشىشى دىيەنەن ئىنى كىسى .
 دان يېئىرى سۇ كولدى ، آچىلدى سحر ،
 آل قانا بوياندى يانان افق لر
 صونرا گۆنشىشى مندن آمان اىستە دى ،
 دايىنېپ قارشىمدا تعظىم لە دئىدى :
 - اى خاقانى ، هەمین گۆھرى يىنه
 قايتار ئۆز يېرىينه ، آللە عشقىيە
 خواجە دن خجالت چىكدىم سە هەر گۈن ،
 عراقا گەنمەييم او لمادى مەمکن .
 قىرخ گۈنە بو قدر جواھرى من
 قلمىن او جوپلا يونا بىلىميشم .
 جواھرلر ساپا دوزولۇن زمان
 او نلارى گۆنشىشى آسىدىم بويىنوندان .
 او بوبۇن باغىنى من آسىدىم بلى ،

چونکی کسیلمیشدی گونشین الی .
 لعائی صاحبینه قایتار سام اگر ،
 او مندن ، البتہ ، قبول اندیلر .
 او غور لانان شیی لر ، نشخه وار ، ینه
 تزجه قایتار بیلسین گر کک یترینه .
 او منی سالمادی بیر آن نظردن ،
 منده اونون اوچون در دن ، گوهردن ،
 بو یونباغی دوزدوم ، خوشدور امه یوم ،
 روما می ، من او ندان ده بر ایسته ییم ؟
 کیم « بثله یازارام » دئسه بسدیر ؟
 بو هدیه م شاما ، عراقا بسدیر .
 حقیم وار فخر اندم ، قوى بیلسین ایام
 من سؤز دنیا سینین پادشاهی یام !

نه وقت سؤز قیلینجیم قالخدى بو خاری
 قولو کسیک قاچدی سؤز اوغرولاری
 آند او لسوون احمدە ، دنیا دا هئچ کس ،
 بو آینجی سوزلاری یارادا بیلمز

عقلیم منی دنیا پناھی ساندی ،
 روحوم منی آللاد مدادی ساندی .
 عداللی او لسوون قوى بیره اون قات ،
 اونون سایه سیندە دوزلسين حیات .

ارضىن فضىلىتى حقيىندە

چوخ سفر ايله دين ، ال چىكىڭى لردن ،
 بىر آز داڭز ، دولاش بولۇرىسىن !
 اگر ئۆز مىلىتى باقلاسان يېرە
 آرتار شرافتىن بىرە مىن كرە .
 پىادان كىشىدىمى يىدى خانەنى ،
 او دماق چىن او لار ، چوخ گمان ، سنى .
 صدف چىن قطرەلر گوئى لردن اىبر
 مىر وارى گەزىمكلە قىمەتە مىنپىر .
 خصوصاً ، سياحت ، دىيانى گۈزىك
 بويوك آداملا را او لموشدور بىز كك .
 قضا بولۇرىنى آچدى اىنەن ،
 قويدو ايلك نقطەنى يېر او زونە .
 چو خلۇ نقطە لردن يارانىر ھە خط ،
 كائنان تورپاقلا تاپىر شرافت .
 تورپاق جو هرىدىر بولۇر ئەناتىن
 تورپاق خزىنە سىدىرىر جواھر ئەن .
 دىيانىن بشىگى او لموش بولۇر ئەنلا آنجاق .
 تورپاقدان دوغولموس معنالار آنجاق .
 يېر گويدن عزىز دىر ، باھادىر باها ،

چونکو بو تورپاقدا یاتیر مصطفی .
بعضى تقلييد چيلار پيچيلداباراق ،
دئديلر : عالمده محشر قوپاجاق .

اوتوز ايلدن صونرا ، باش وئير بير سير ،
ايبيير مى بير بلا توئره يه جىكدىر .
فلاكت قوپاجاق ، بوتون بو جهان
آلت - اوست اولاجاقدىر كولكىن سودان .
افقده حر كت ائدن اولدوزلار
بو بويك بير قضايا اولاجاق دچار .
اونلار سياره لر ايچىنده تك - تك
دولاشىب اوچ بوجاق تشكييل ائدەرك .
ترازو برجوندە بيرلىشن زمان
بو بويك فلاكته دوشە جىك جهان
اوژ وئرن زمانلار ھمین فلاكت
يېرىھ توخوناجاق آغىر خسارت
لاكىن قورخو بىلمىز اصلا ، هىچ زمان
بو مداخ خاقانى ، قوباسادا طوفان
كىيمىن سەمین كىيمى بير آرخاسى وار
ھىچ وجىنه گلمىز بو اويدور مالار .
خاقانى اينا نمير بو يالان لارا ،
گولور بو يالان اويدوران لارا .

چونكى اليمنه دىر بوتون اختىار
ايسته سن ، بلاللر بىز لردىن قاچار .
سەينىن بىنده لرىن چوخ اوڭار اوندى
گۈيدە كى حسابسىز اولدوز لاردان دا
بلادان حفظ اولسۇن دولتىن ، وارىن
بوتون قوردو قىلارىن ، ياراتىدىقلىارىن

مدائین خرابه لری

عبرتله باخ ، ای کوتلوم ، بو عالمه گل بیر آن ،
 ایوان مدائینی آئینه عبرت سان
 دجله یله گذر ایله بیر دفعه مدائینه ،
 بیر دجله ده سن گوزدن تور پاقینا تو ک نالان
 باخ ، دجله تو کر گوزدن یوز دجله قدرقان ، یاش ،
 گوز یاشی دئیل ، آتش سوزمکده یانا غیندان .
 باخ ، دجله کوپو کلنمیش ، هر دالغا دو داقیندا
 بیر ایله او چو قدور کی ، دوغموش کونول آهیندان .
 گور دجله نین حسر تدن باغری نشجه یانمیشدیر ،
 سویله ، اشیدیبیسمی ، سو او ددا او لا بریان ؟ !
 دریابا وثیر دجله ایللر له تو کنمز پای ،
 سن دجله یه پای وئر ، گوزدن تو که رک آل قان .
 قوپسا دوداقیندان آه ، قلبیندن آلو ، هر گاه ،
 تن یاری دونار دجله ، تن یارسی چاپار و ولگان .
 زنجیره دوشن دجله زنجیر کیمی قیور یلمیش ،
 ایوانی مدائینی گوز جک یئر ایله یکسان
 گوز یاشلاری دیل آچسین ، ایوانا خطاب اتسین ،
 بیر کلمه جواب آلسین عاقلين قلبین سوراغی او ندان
 باشلار ٹو یوده هر آن دیش - دیش دیواری قصرین
 سانکی دیل آچیب سویلر تاریخی نی هر دندان
 با یقوشلارین آهیندان باش آغريمیز آرتار هی . . .
 گوز یاشی گلابیلا ائٹ در دیمیزه درمانی ,

هر ببلبو بیر بایقوش ، هر نغمه‌نی بیر نوحه .
 ایزلر بو جهان ایچره ، او لاما بونا ، گل حیران .
 بیز عدل سراییکن ظلم ایله خراب اولدوق ،
 ظالملر اولان قصره گور نیله به جلک دوران .
 سارسیتدی کیم افلا که قالخان بئله ایوانی ،
 اتمیش می خدا حکمو ، یا چرخ فلك ویران ؟
 آغلار گوزمه گولدون ، سوردون : بو نه ماتمدیر ؟
 - چوخ گولمه لیدیر بوردا هر آغلامايان انسان .
 نه زالی مدادئین کوفه قاریسیندان کم
 نه حجره‌سی تدیردن ناقص تو توار بیر آن .
 کوفیله مدادئینی معنادا برابر توت ،
 تندیر قالا قلبینله ، گوزدن طلب اشت طوفان .
 بیر وقت بو ایوانین آستاناسینی ، او زلر
 سالدیقلاری نقش ایله اتمیشدی نگارستان .
 بوردا نو کر او لموشدور بابل شاهی ایللر جه ،
 بو قصره غلام او لموش بیر وقت شه ترکستان .
 اتمیش بورادان بیر گون شیر - فلکه حمله ،
 جرأتله او آصلاح کی ، یونموشلار او نو داشدان
 ظن ایله او ایامدیر ، فکر ایله نظر سال ، گور :
 در گاهدیر همان در گاه ، میداندیر همان میدان .
 سویلر : آیاقین بر کت باس ، گوز یاشینی تو کت راحت ،
 بیز تورپاق او لوپ گندیک ، سن ده دیری تورپاقسان ،

آتدان يئرە ان ، اوز سوورت تورپاقىينا ، سير ايله ،
 فيل پنجه سى آلتىندا شاهكان مات اولوب نعمان ،
 يوخ فيل لرى نعمان تك تورپاقا سالان شاهلار
 فيل كىمىي گىچە - گوندوز اونلارى ازىز دوران ؟
 تقدىرە باخىن ، بىر وقت فيل عاجز ائدىن شاهلار ،
 شاھمااتدا قالىيدىر مات بىر فيل كىمىي سو گىردان !
 نوشيروانىن قانىن هرمز قفاسىندا ، باخ -
 ايچميس ، بىلە مست او لموش تورپاق دىدىشىن عطشان .
 تاجىندا او نون بىر وقت واردىسا نصىحىتلىر ،
 مىن لرجە نصىحىت وار ، بىقىنده بو گون پنهان .
 كسىرى ايله نارنجى ، پرويز ايله ترخونو -
 چو خدان او نو دولموشلار ، تورپاقلا اولوب يكسان .
 دوزدوردو قىزىل ترخون ئۆز سفره سىنە پرويز ،
 سفره يىزە نىب اولدو زى سېزەلى بىر بۇستان ،
 پرويز يوخا چىچميسلىرى ، او نداندا هاگۈز آچما ،
 گىشت ، «كىم تر كوا» سوپىلە ، زىردن ترە يوخ الان
 سوردون : هارا گەتمىشلار ايندى او بويوك شاهلار ،
 بىر حاملە دىر تورپاق ، چوخ او دوش او ، شاه ، خاقان .
 چوخ گىچىج دوغاجاق تورپاق ، قايدا بىلە دىر اصلا ،
 تىز نطفە تو تان كىسلر دوغماز او قدر آسان .
 مىوه يشىرن مى دىر شىرىنىن اورە كى قانى ،
 پرويز جىسىنندى دىر اول كوب كى ، قويار دەھان .

او دموش نقدر ، بیلسن : ظالماری بو تورپاق ،
 لاکین ینه دویماز بو آچگوز آدام او دماقدان .
 کورپه قانینی سورتر رخسارینا انتیک تلک ،
 بو دوشو قارا کفتار ، آق قاشلی بو بی ایمان .
 خاقانی بو در گاهدان سن دائما عترت آل ،
 تا آلماق او چون عترت گلسمین قاپینا خاقان .
 او مسادا بو گون درویش شاهلار قاپسیندان ضای
 درویشدن او مار بیر گون روزی ، او نو بیل ، سلطان .
 عادت بتله دیر : مکه تحفه و تئر هر شهره .
 سن تحفه مدائین دن آل ، قوى بزنه شیروان .
 هر کس آپاران تسبیح چون جمره گیلیندندیر ،
 تسبیح آل او بیشدن کی : تورپاقا دئونوب سلمان .
 عبرنه بو دریابا باخ ، دادلی سویوندان ایج !
 او لماز کشچه سن عطشان بو شط کناریندان .
 کیم گلسه سفردن ، بیل ، بیر تحفه و تئر دوستا ،
 قوى ارماقینین او لسوون هر دوستونا بو داستان .
 باخ گورکی ، بو شعر ایچره نه سحر یار اتمیشدیر ،
 عیسی کیمی بیر سرسم دیوانهی - حکمتدان

مرآت الصفا

(صافلیق آیناسی)

منيم كونلوم معلمدير، ديزيم اوستو دبستانى،
 او شاگردم كى، ئويزىنديم سكوت ايله الفبانى،
 نه هر ديزدن اولار مكتب، نه هر شاگردد ازبرخوان،
 نه هر قطراه اولار انسان، نه هر دريا صدف كانى.
 ديزيم مكتب دئيل نوحون گمىسى مثليدير ايندى،
 غيمىم جودى داغى، گوزدن آخان ياش نوح طوفانى،
 بو جور انسانلارا جودى داغى آنجاق توپقدا ندير،
 ديزينه اونلارين چىخماز سو، طوفان توتسا دنيانى.
 دئيل بو مكتبه لايق، او كىس كى، دالغاسى يوخدور،
 او نون دورد طوفانيلا جوشاكلمىز جسم و اركانى.
 ديزى مكتب او لان كىسىدە گر كى بير حكمت او لسون كى،
 ئونوندە ايت كىمى ديز چو كدوره بىلسىن او، آصلانى
 او انسان كى، دؤزوب درده، باش ايىز مرده، نامerde
 او نو ديز چو كدوره بىلەمۇز توتان دورد اللې دنيانى
 او لار خضر ئۆز زامانىيەدا، بو معنانى بىلن انسان،
 قويار معجزدە عاجز ھمەدە او، خضر ايله موسانى
 او نون تلقىنېنىڭ شهرى سكوت ايله او لار تأويل،

بوتون تعلیمی مشکلدیر ، جهالت ایسه برهانی
 منیم ثو یوندیشیم سوز بو مکتبده «سکوت» او لدو ،
 بلا دیر دیل باشا ، لاکین سکوت هر درده درمانی
 منی ایلک درسده استاد دیلدن ایله‌دی محروم ،
 کی ، دیللى بربطه دیلسیز نهیں اوستونذور افغانی .
 قالار کن نی کیمی دیلسیز ، دوداقدان جان عطا ائتدی ،
 دئدی : نی تک گوزوندن آل نفس ، - وئردى بو فرمائی .
 منی تلقین بو تاسیندا اریتذی ، یاخدی ، تا منه
 نه شیطان حیله سی قالدی ، نهدہ کی ، آدم عصیانی .
 منه ئویرتدی چوخ ششی لر ، یار ارسام جزء نو ، چاتماز ،
 سمانی دفتر ائتمس و مرکب جمله دنیانی .
 او «ابجد» کی ، منه استاد تعلیم ائتدی تجربیدی ،
 سارالمیش چهره‌مه یازدی قیزیل خط له گوزوم قانی .
 او گون کی سیری یو خلوقدان عبارت ابجدی بیلديم ،
 او نو تدوم وارليقى باقلای اولان هر بير معمانی ،
 گورونجه بيلمه مکدیر بو غريبه مكتبيين علمي ،
 او نو تدوم حافظه مده يش توتان هر علم و عرفانی .
 غريبه علم دير ، دوندوم او نونلا صرف نادانه ،
 عجب استاد دير تعلیم ائدن من کیمی نادانی .
 نشجه آئينه ده طوطی گورر او عکسینی ، لاکین
 گلر نقطه تعجبدن ، او لار عکسی نین حیرانی .
 عمر کشچدی بو مکتبده ، هله «ابجد» دئیم عاجز ،

نه وقت در که ایله‌رم ، آیا ، معمالی بو دیو‌آنی .
 هله کورپه او شاقلارتک او بیون آردیندادریم فیکریم ،
 بو حقه باز فلک حیران ائدیر فعلی له انسانی .
 او بیون هنگامه سی قورموش ، او شاقلار ، حیف ساکیندیر .
 قارا مهره ؛ فقط گوی حقه هی بورتار بو میدانی .
 بودور ، آخیر او بیون بیتمیش ، یقیندیر کی ، چاتیب آخشم ،
 بو عادت‌دیر ، گونش باتجاق او لار هنگامه پایانی .
 گورنده طبیعی عقلیم دوشتر تشویشه ، ناچارم ،
 قویام تابوتا موسی تک شعورو وار ایکن جانی .
 نشجه فرعوندان موسی قاچبردی چاره سیز ، ایندی
 منیم عقلیم ده قاچماقدا ائدیر تقلید موسانی .
 ثمر سیز بیر آری اولموش اگر نفسیم ازل باشدان ،
 بو گون شادم کی ، شهد ایله دولوبدور نفسیمین شانی .
 او نون مرتدلیبی مائیل گورونجه ، عادتی او زره ،
 آچیلدی سیری ، من ده کسدیم او نون باشینی پنهانی
 او نو خلوتده دفن ائتدیم ، مزارین قانلا ایسلاقدیم ،
 او قانلی قبره من تلقین دئدیم آیات - ایمانی .
 شهیدین قبری ظاهرده قان ایله ایسلامنار ، آمما
 دولار مشک ایله داخلده ، او لار جنت گلستانی .
 طبیعت کفتاری سو کسه بو قبری قورخمورام ، چونکی
 شریعت مهتابین ائتدیم بو قبرین من نگهبانی .
 اگر نفسین مزاریندا تیکان بیتمیش ؛ نه در دیم وار ؟

تیکان ظاهرده دیر، سن باطینه باخ، گور گلستانی .
 گونشیدیر همتیم، زند ایله اوستا شهنشاھی ،
 چیخیب عرشه ، یاتیر میشدی دیزی اوستوندھ انسانی .
 بلی ، درویشده همت گونش مثلی گر ک اولسون
 کی ، او ، شاهلاردان اوستوندور ، نه یوردو وار ، نه سامانی .
 سليمانه برابر دیر هر همت صاحبی درویش
 کی ، «ربی حبلی» طبلینین سسیندن تیترر ایوانی .
 جامهانلا جان ایکی بت دور دوشوب درویش آیاقینا ،
 تاماحلا احتیاج ایتنک اولوب زنجیرلی دربانی .
 او اسکندر صفت خضرین هاوا - تختی ، عقل - تاجی ،
 او عاقل سرخوشا سفره - رضادیر ، جانسا - مهمانی .
 خزینه داری - فکر ، الهام ؛ کشیکچی - شر ایله توفیق ،
 اسیری - نفس ایله آمال ، غول اتیپش چرخی ، کیهانی .
 نه هند چیبالی تک قورموش ستمله قصری - «طاغوتی» ،
 نه چین خاقانی تک ظلم ایله دوزموش تاجی مرجانی .
 او نون تسلیم او جاقیندا او دوندور . تختی چیبالین ،
 او نون اخلاص آتینا نال ائدرلر تاجی - خاقانی .
 آزادلیق میدانیندا آت چاپیرماق کونلوونه دوشسه ،
 کوسو - آمال او لار ، عقلین آیاقی - الده چو گانی .
 دئشیک لرلہ دولو قلبیم اوی او لموش پنک لر تک ،
 اشیک دن ساده دیرسە ، وار ایچیندە بال دولو شانی .
 هو رومچلک لر طورو ظاهرده بیر تول پرده یه او خشار ،

ایچیندە ، حالبو کى ، يو خدور چىيىنдин باشقا بىريانى .
 نە يە لازم باليق تك ظاهرى پوللو ، اىچى بومبوش :
 صدف اول كى ، او زون ساده اولسا ، قلىين گوهر كانى .
 اراده شاهى نىن گىتدىم توبوم يير گون آياقىندان ،
 منى تاختا چىخاردى ، سوپىلەدى ؛ تۈز مۇزىلىين تانى .
 هوس اىستردى بېرىلىكىدە منيم لە تاختا ايلشىسىن ؟
 قولوندان دارتاراق ، قودوم يانىمدان من او نادانى .
 سالىنىدى سفره ، ايلشىدىم ؛ نىھ لازم منه نعمت ،
 قىدامدىر دوزلو گوز ياشىم ، او زومدور زر نمکدانى .
 محبت جامىنى وئردى اليمه دوست ، شاد اوللۇم
 كى ، او جام اىچىرە خضر اىچمىش ، دئير لر ، آبى - حيوانى ؟
 بىلە بېر مۇزلى گورموش دوبارە حىسە آلدا نماز ،
 او مجلس شىرنى سىين دادمىش ندر نقل ايلە حلوانى
 او لار عىسى كىمى بايرام منيم قلىيىمده هر آندا ،
 فقيرلىك بايرامىندا ، بىل ، كونولدور تكىجە قربانى .
 منه قلبىم دئى : اول فقره قانع ، باخما دنيا يە ،
 بېر آج يوردا ، روادىرمى ، تىكە گوز مصر سلطانى ؟
 فلك مهترلىرى عمرۇن آتىندان سالدىيلار نفسى
 بو او تلاقدا نەين واردىر ، قحط آلمىش بو صحرانى .
 طاباقدا آرپاسى يو خدور او نو دوران ياندىرمىش ،
 چورە كى او لماز او تندىرە كى ، باسمىشىدىر سو طوقانى .
 تاپىلماز هىچ بىر خيرماندا بېر آرپا ، عالمى گۆزىن ،

گوزون چك آرپادان ، او لما چوره که چون شاه در بانی .
 قوشولسا جاھله عاقل ، اثر قالماز کمالیندان ،
 بیر اوغرو اولسا کارواندا ، چالار اششکله پالانی .
 خسیس بو روز گارین سن پای او ماما سفره سیندن کی ،
 گنجه - گوندوز ایکی ایت تک قووار بیچاره مهمانی .
 ساقین سن بو آلا ایتن ، آماندیر ، فعلینه اویما ،
 کی ، دیشدن ایله میش محروم ، دیشی ایله بیر چوخ آصلاحانی
 فلکده وارسا دا بیر جوت چوره کث ، بیر سونبول ، آلدانما ،
 سنه بیر دسته گشیش ده دئیل بو چرخین احسانی .
 سهانین سفره سینده گوردویون نان پاره دن گوزچکت
 دیلچی قسمتیله گوی قوناق ساخلار مسیحانی .
 طاماح او لموش ، او نا میت نمازی قیل دئسم ، هاردان ،
 تا پارسان سو ؟ تو توب چیر کاب بو دنیانی .
 تیمم قیل ، دئسم یو خدور بو دنیا دا تمیز تورپاچ ،
 شهیدلر قانینا باتمیش بو تون برو بیابانی .
 ٹوزون بسله ینلر بیر گوله او خشار بو گولخنده ؟
 زیبیلدار باطنی ، آنجاق گشیب اینینه دیبانی .
 آغان سفره آجان گونلر بو تون ایتلر ائدر بایرام ،
 آجیندان ٹولسە ده آصلاح یئمز ایتلر لە احسانی .
 سخاوت صاحبی چورو که تیکلە جنتی آلدی ،
 نه قورخو ، او لسا دا مفلس ، بو دنیا فانیدیر ، فانی .
 نو لا بدی ، بیر جه بیلسیدیم بو دنیا دا نهین آرتار ،

يەزىب - اىچىن گىشىجە گۇندوز شرابى ، نقلو ، رىيغانى .
 اميره سوپىلە بىلسىين تاڭى ، نفس - ايت ، جىفە ثروتدىر ،
 اىته هەمكاسە او لاما قلا گىتىر بادە شرف - شانى .
 ئولار باغا چانا قىيىدا ، چىخار افعى غلافىندا ،
 ايلاندان كم دېئل سنسە ، سوپۇن بو رختى - الوانى !
 سليمانم دئمە ، اول يانىندا دىولرى رد ائت
 و يَا زنجىرلە ، يَا ئولدور ، يَا قۇوغولى بىبابانى !
 سىنин آمير او روحونى كى ، تاپار يېر باغى - جىنتىدە ،
 او نا قوى او لاماسىن مەحبىس بو نفسىن قارە زىندانى .
 خوشاكلىمىز كى ، شاهنشاھ قايىتىسىن شاد غربتىدە ،
 او تورسون قىردا راحت ، او نوتىسون يار و اعيانى .
 بو عالىمدن او زاقلاش سن ، او عالم دردىنە قالما ،
 ايکى عالىمدن او ستوندور تفکر اهلينىن جانى .
 ايکى عالم ايکى گۆزدۇر ترازو سوندا خىلاقىن ،
 سېغيشماز بو ايکى گۆزدە چىكتىر عدل دىوانى .
 ايکى عالىمدە ثروت دردىنە نامىرد قالار آنجاق ،
 كى ، مىزان خاىدىر ناھىيە ، سئۇمز نجم كىوانى .
 آياق تورپاقىنى آل ، مردىرىن ياشىينا تاج ايلە ،
 قىزىل تاج آلما ، وئرمە اوغرۇ يىا سن سىررى پنهانى ،
 دېئل درويش او كىس كى ، شاه تاجىنا او لا مفتون
 گۈركە درويش بىر گۆزدە گورە درويشلە سلطانى .
 كونول سلطانى درويشلە صەفيىندا خاىص يېر تو تموش

کى ، شاه تاجيندان اوستوندور او نا درويشين آستانى .
 بوتون درويشلرین شاهى او لو بدور احمدى مرسل
 کى ، «نون والقلم» قرآندا ثبت اتميش بو فرمانى .
 اگر درويش سن ، درويشلرین احوالينا قال كى ،
 گونش عريان ايكن خلمت له شاد ايلر چوخ عريانى .
 جهاندا يوخسول او لدوچجا ، داها آرتىق سخاوت قىل
 کى ، هينه دولدورار زرلىر پائىزدا باغى ، بوستانى .
 ريا دير هر كس ايسترسه سخاسىنى عوض آلماق .
 وئریب بير درهم ، او ن درهم اتسين برجلى يزدانى .
 باجارماز ياخشىلىق پىسلر ، مقصىر دير بونا خلقت ،
 ايلاندان بال او مارلار مى ، او نون يو خدورسا امكانى
 آرى سانجارسا دا بعضاً ، - بو ، نادر بير تصادقدير
 او نون وصفيندە واردير وحى ، او خوايات - قرآنى .
 باجارسان او لاما آلو ده جلالىنه بو دنيانين ،
 بو مردار داشى آلماقلا ائله ، شاد اتمە شيطانى .
 فقيرىن خىروه سىمندە بخېر لerde رمزلىر واردير ،
 کى ، آنلار «لوح - محفوظ» آچانلار بو معمانى .
 هامى دنيايما عاشقدير ، بيز ايسە غمدن آزادلىق ،
 اينه عاشق او لانلاردا گر كدىر او لا ايت جانى ،
 سە بير هفتە ليك اقبال يار او لموشسا ، شاد او لاما ،
 اوچونجو هفتە دە باشلار هميشه بدر نقصانى .
 آنارسا قول بو داغ گورجك بو داغى ماھ نيساندا ،

آتارسا قول بو داغ گورجك بو داغى ماھ نيساندا
 اوно خوشبخت سانما ، قارشيلار پژمرده آبانى .
 فلاكت سيز سعادت او ماما دوراندا ، يقين بيل كى ،
 هلال اقبالينا قارشى طبيعت قويدو سلطانى .
 دوشونسن حقينى ، يوحدور جهاندا ، دائمي اقبال ،
 بودور اقبالين عكسى ، لابقا اولدو ، اوно تانى .
 ساقين گوجسوز لرbin آهيندان ، او نلار پوسقوياڭير ميش ،
 گئچە صبحە قدر الدە تو تارلار آه پيكانى .
 تو كر صبحە قدر قان - ياش گوزوندن سل كيمى مظلوم ،
 بو غار ئاپالىملارى راحت ياتاقدا قاللى طوفانى .
 علاج آختار قضا تقديرىنە ، سن ازديبيين عاجز ،
 دوشوبسە تورپاقا ، آھى يىخار عرش معلانى
 ساليسان بىزنى حبسە ، سن اى افراسياب ، ياتما ،
 دوروبدور پوسقودا رستم ، اليندە تىغ - برانى
 ياتارسان مىست ، لاكىن ياتمامىش سن ازديبيين مظلوم ،
 بىلە قوردو كيمى سازلاز سنه تور چشمى - گريانى .
 اندىسىن ايت كيمى پىسلېيك ، پشيمان اول ، چاغىر «العفو»
 كى ، ايت دە سوپىلەير «عف - عفو» ، نەين او لاسا پشيمانى .
 قوجالمىش سان ، ئولوم وقى نەدير ، نالان اولورسان سن .
 دوغولدوقدا او شاق آغلار ، توتار دنبانى افغانى .
 قويونتك باقلامىش قويروق سنه دوران ، بىلەندن آت
 اوно ، قوىڭاو ماھى نين داغىلىسىن قصرى ، اركانى .
 سنه دايە اولوب تورپاق ، سودون امدىن ، امر قانىن

بوتون قانین او سود دندير کى ، وئرمىش دايە پستانى .
 جوانلار قانىدىر ، اىچمە ، اليىنده تو تدوقون بادە
 کى ، تورپاق مىنە لىكىن قايتارىب ئوز اىچدىيى قانى .
 گوزەل ئالىملىرىن نفسى كىمى ، خونخوار بو دنيانين ،
 اىچى او لموش مزارستان ، اشىكىدە باغ و بستانى .
 خراسان بير حرمدىرسە ، ملکك شاهدىر او ناكعبە ،
 سمرقند بير فلكى دىرسە ، بير او لىوزدور قدرخانى
 قدرخان ئولدو ، بير گون ده سمرقند اتمە دى نالە ،
 ملکشاھ گىنتى ، بير كىس گورمە دى آغلار خراسانى .
 ملکشاھ « او - سو » آدلاندى ، سو آخدى ، آتشى سوندو
 كول او لدو ، تورپاقا دوندو ، مكان قىلدى صفاھانى .
 ووراڭ كن سىنجرە شېخۇ نو گورخان فاتح آدلاندى ،
 اجل گورخانا شېخۇن ووردۇ ، كور او لدو شېستانى ،
 گورون خاقانىيە همت نىتجە امكان ياراتمىش كى ،
 بو گون يوز فلسەفە استادىنى سايمازدا خاقانى .

لغت و شرحدر

T

آب - حیوان - دیریلیک سویو . گویا پیغمبر لردن خضر
 بو سویو ظلمتدن تاپیب ایچدیمندن ابدی یاشاییر
 آذر - دینی روایته گوره ابراهیم پیغمبرین آناسی دیر . خاقانی
 (ابراهیم) ده آناسینین آذر کیمی دولگر اولدوغینی نظره چاتدیر میشدیر .
 آخیستان - باخ : منوچهر

I

ابجد - عرب الفباسی نین خصوصی معناسی او لمایان ۸ کلمه ده
 بیر اشمە سینه اشارتدیر .
 ارمن - ارمنستان ، ارجیش - قدیم ارمنستان شهرینین آدی دیر .
 ارجیش دنیزی ده چوخ احتمال «سوان» گولونه اشارتدیر .
 (الم یعجذ کث) - معناسی - «سنی تاپما دیمی؟» بو افاده محمد
 پیغمبره اولان خطابدیر کی ، او نو عمی سینین یتیم تاپدیغینا اشاره دیر .
 او نون کیمی خاقانی نی ده یتیم قالسديقدا عمی سی کافی الدین عمرین
 عثمان تربیه اتعیشدیر .

اصهاب کهف - مغاره اهلی . دینی روایته گوره ، تاریخ‌خدن اول ۷ نفر و بیر ایت ظالم پادشاهین الیندن قاچیب بیر مغاره ده ۳۰۰ یاتمیش و آیلاندا عالمین نشجه دئیشدیبینه حیران قالمیشلار . افراسیاب - توران پادشاهی . او نو ایران قیاهلار یندان کیخسرو مغلوب اتمیشدیر .

احمد - باخ . محمد

ابن برید - ۱۰ نجی میلادی قرنینده عرب دیلی و ادبیاتینی انکشاف اتدیرن مشهور عالیملردن بیری او لموشدور . مبرد آدلی عالم - شاعرده ٹوزونو او نون شاگردی حساب اتمیشدیر . ابراهیم - یهود پیغمبر لریندن بیرینین آدی دیر . او ، مکه ده بتلاری سیندیریب آداملاری بیر آللله یولونا دعوت اتمیشدیر . ابراهیم پیغمبره ابراهیم خلیل الله دا دئیلیر . خاقانی نین آدی ابراهیم او لدو غوندان ٹوزونو او نونلا مقایسه اتمیشدیر .

ب

بنات النعش - گوییده آبی بور جونده ۷ اولدوزون تو پلو سو نا دئیرلر . بعضی منبلعرده اونلارا ۷ قارداش ، ۷ صورت ده دئیرلر . قطب او لدو زو اونا یاخیندا او لور .

بربط - قدیم ، سیملى موسیقى آلتى

بیژن - فردوسی نین شاهنامه اثرینین صورتلریندن بیری او لوب او وقتکی توران پادشاهی افراسیاب قیزی منیزه یه عاشیق او لموشدو . افراسیاب بوندان خبر تو توب او نو قو بیا سالدیر میش ، ایران پهلوانی

رستم تورانا گۈلېپ ئۆز باجىسى اوغلو اولان بىژنى قويودان خلاص
اتمىشدىر .

باكلان سدى - كىفور چايىنин داشىب ، اطرافى سل باسىدېغى
زمان شىروانشاه ۳ منو چەھر باكلان (باكىلانى) موقعيتىنده سەچكىدېرىپ
كور چايىنин داشما سى نىن قاباغىنى آلمىشدىر .
بوكرات - (ھېپو كرات) يونان فىلسوفو

برجىس - گۇنش سىستەمىنде مشترى سيارە سىدىر . اختىاراتدا
بوسيارە خوشبخت لىكە وئرمەك خاصىيەتىنە مالكىدىر .
بولەب - محمد پىغمەرىن ياخىن قوهوملارىندان اولوب، اسلام
دېنىنى قبول اتىمە مىش و اۇنا چوخ مانع اولموشدور .

پ

پىكان - اوخون ايتى اولمايان اوجو
پرويز - خسرو پرويز آدلى ساسانى پادشاھىدىر . نظامى نىن
«خسرو و شيرين» داستانى دا اونون آدى اىلە باقلىيدىر . محمد پىغمەرى
اونون معاصرى دىر . نوشىروان شاهىن نوهسى دىر .
پروين - سما دا يىددى اولدوزا دىېرلىر . بعضاً اونا اولكىرده
دېئرلىر . مجازى معنا دا شعردە مېروارى بو يۇنباغينا اوخشادىلپىر .

ت

ترازى برجو - سىمادا گۇنش سىستەمىنده اولان ۱۲ بىر جىدن
بىرى دىر . بو برج كلاسيك ادبىاتدا ان چوخ مىزان برجو آدلانىر .

تجربىد - کنارا چكىلمك، او زا فلاشماق

طاغوت - باخ : چيپال

ج

جمشيد (جم) - تارىخدن قاباق ايراندا، پىشدادى لر شاهلاريندان
بىرى دىر . گويا جمشيدىن جامى هر نەبى عكس اندرميش . كلاسيك
اديباتدا بو پاوشاهها عايد افسانه لر يارادىلمىشدىر .

جيشه - لش ، ايلىنمىش مىت . مجازى معنادا پولا اشاره دىر .
جوزا - نجوم علمىنده ۱۲ بىرجن بىرىنин آدى دىر . بىرى -
بىرىنە بىتىشىك ايىكى او شاق شكلىنده تصویر اندىلىدىي اوچون او نا
انكىزلىر بىر جوده دئىرلر . اختياراتدا نحس حساب اندىلىپير
جودى - آرارات داغ سلسە سىنندن بىرىنин آدى دىر . گويا
نوحون گەشمىسى بو داغا ئوتورموشدور .

ج

چيپال - هندوستانىن لاھور پادشاهلارينا وئىرلەمىش عمومى
آدى دىر . تاهوت - انسانلارى يولدان آزدىران بىر بىت آدى دىر

ح

حسان - محمد بىغمىرى تعرىف ائدن مشهور حسان بن ثابت
دىر . خاقانى ئوزۇنۇ عجم حسانى آدلازدىر مىشدىر . (عجم - عرب
او لمىيان آداما دئىلر . بورادا آذربايجانلى معناسى وئىر)

خ

خلیل - باخ : ابراهیم .

«خلق الانسان» - قرآنین ۷۶ نجی سوره سینین آدینا اشاره دیر
بو سوره انسانین ٹوزونو یاخشی تانینما سینی تبلیغ ائدیر .

ر

ری - ایندیگی تهران شهرینین یاخینلیقیندا وقتیله موجود
اولموش شهر «ربی هبلی» - بو افاده‌نی مجازی معناسی - «ای یاتانلار
اویانین» دئمکدیر

رخش - مشهور پهلوان رستم زالین آتی دیر . بو آت هم چوخ
گوزه‌ل و هم ده چوخ سرعنه و قوه‌لی تصویر ائدیلیر .

ذ

زال - قدیم ایران (کیان) شاهلارینین سرکرده سی سامین
او غلودور . او، آنادان اولارکن بدنه مس رنگینده و باشینین توکلری
آق اولدوغوندان اونا زال (قوجا) آدی و گرمیشدیلر . سام اونو مشهیده
آندیریب قورد - قوشایش اتمک ایسترکن سیمرغ آدلی افسانه وی
قوش اونو قانادی آلتینا آلب بالالاریلا بیر یerde بویو تمودور . زال
مشهور شاهنامه قهرمانی ینیلمز رستمین آقسی دیر .

ئىم

سام - باخ : زال

سلمان - محمد پىغمېرىن ان ياخىن ا صحابىلاريندان بېرىسى دىر.

سنانى - ۱۲ ميلادى عصرىن ان مشهور صوفى شاعرىدۇر .

سنجر - سلجوق شاھلاريندان ان قدرتلى سىدىر . (۱۲ عصر) .

گورخان سلطان سنجرە باسقىن ائدن قاراخاتائى امپرلارىندىر .

سرطان - خەرچنگ (نجوم علمىنده عقرب بورجو)

سيمرغ - افسانە وي قوش (باخ : زال)

سەحبان - اينه .

سلیمان - تارىخدن قاباق ياشامىش ان مدركك پىغمېرلەرن بېرى

حساب اولونور . گوپىا دېولر و حيوانلار اوナ تابع اولموشلار . او

عىنى زماندا دولتلى پادشاه كېمى دە تصویر اولونور .

ش

شەط - دىنیزه توکولۇن بويوک چاي

شەباب (- الدین) - خاقانى ايلە معاصر اولان خراسانلى عالم

و شاعر اولموشدور .

شىرى فلڭ - نجوم علمىنده ۴ نجى اسد برجونە اشارە دىر .

(هىربىجە اسد ، شىرى دەتكىدىم) . گویلرین شىرى - يعنى اسد برجو .

ع

عزلت - گوشه يه چكيلمك، تک ياشاماق
 عنصرى - (ابوالقاسم) غزنوي لر دئورينده، سلطان محمودون
 ساراي شاعريدىر. او هر يازديقى مەدھنامە يه چو خلو بخشش آلمىشدىر.
 كلاسيك ادبياتدا ان دولتلۇ شاعر حساب ائدىلىر.
 عطارد - گونش سيسىتمىنده گونشه ان ياخىن سياره دير.

ع

على - بېرىنجى امامىن آدى دير. خاقانى نىن آناسى نىن آدى دا
 على او لدوغۇندان او نوسخاوتىدە امام على يە، ئۆزۈنۈ ايسە امام على نىن
 صادق توڭىرى او لان قىبرە او خشادىر.
 عرش معلى - گويون اوست طېقەسى.
 عفو - باقىشلاماق، لاكىن خاقانى شعرىنده ايتىن ھورمە سېنى
 دە بو سوزلە مهارتله افادە اتمىشدىر.

ك

كىوان - باخ : زحل (ساتورن)
 كىخسرو - باخ : افراسياب
 كم تر كوا - قرآن آيدى سېنى اشارە دير. مفهومۇ : « نە قدر بو
 دىيانا گلىب گەندىلىر » . . .

کسری - ساسانی پادشاهلارينا وئريلن عمومى آددىر .

گ

گاوماهى - دىنى خرافاتاڭورە ارض ئو كۈزۈن ، ئو كۈز اىسە
باليقىن اوستوندە دورموشدور .
گورخان - باخ : سنجر .

ف

«فلن او كلمه اليوم» - معناسى : «من بو گون دانيشمايا جاقام»
دئمكدىز . بو آيە اصلا مرىيە علاقىدار ياد اندىلىمىشدىز . خاقانى بو افادە
دېمىنلەر (نادانلارا) قارشى سوسدو قونو بىلدىرىز .
فرعون - دىنى روایتە گورە تارىخدن قاباق آللەھلىق ادعاسى
اتمىش حكمدار او لموشدور . گويا موسى پىغمېرىن معجزو سايە سىنده ،
او ، ئوز قوشۇنۇ اىلە نىل چايىندا غرق او لموشدور

ق

قاۋى - قاققازار سىرا داغلارى .
قدىرخان - تىركىستاندا خوتىن خانلىقى حاكم اسىرىندىز . او ،
سەرقەند شەھرىنده بعضى آبادلىقلار يارا تمىشدىز .
قىبىر - باخ : على .
قرىش لىر - محمد پىغمېرىن منسوب اولدوغۇ عرب قبىلەسى .

L

لابقا - آخرى او لمابان ، فانى ؟ دۇزومسوز .
 لوح محفوظ . مقدس يازىلار لوحىسى ، دينى سېرلىرى قورۇيان
 معناسى داشىيىر .
 ليققا - مرکب قابينا قويولوش پامېق پارچاسى

M

ماتقاب - نجارلىرىن ايشلتىيى آلت لردىن بىرىتىن آدى .
 مدائىن - بغدادىن جنوب شرقىنده ، دجله چاينىن ياخىنلىغىندادا
 قدىم ایران شاھلارينىن عظمتلى پايتختى سارابى او لموشدور . خاقانى
 مدائىن خرا به لرى قارشىسىندا تۈزۈنۈن بويو كە فلسەي قىصىدە سىنى
 يازمىشدىر .
 ملکشاھ - سلجوق شاھلارىنдан اوچونجو سودور (١٠٩٢ - ١٠٥٤ م) نظام المك و عمر خيام او نون زمانىندا ياشامىشدىر .

منىزە - باخ : بىزىن
 منوجهر - شىروانشاھ ، خاقانى نىن مدح اتىيى ٣ منوجهر و او نون
 او غلو شىروانشاھ آخسىستان او لموشدور

مرىخ - گونش سىستېينىدە گونشىن او زاقلىغىنا گورە يىردن
 صونرا دوردونجو دائىرە دە يېرلەشىر . رنگى قېرمىزىيا چالدىقى اوچون
 كلاسىك ادبىاتدا او محارىيە شىكلى كىمىي تصویر ائدىلىمېشدىر .

محمد - (احمد ، مصطفی) - اسلام دینینین بانی سی اولوب
گویا جبرائیل آدلی ملک قرآنی او نازل (وحى) اتمیشدیر .
محمود (سلطان) - غزنوی لر سلاسه سینین قدرتلی شاهلاریندان
دیر . فردوسی توز شاهنامه سی نی او نون ساراییندا يازمیشدیر .
میزان - (ترازی) - نجوم علمینده بورج آدی .
موسى - تاریخدن اول ياشامیش پیغمبردیر . گویا ایلک مقدس
كتاب اولان تورات او نانازیل او لموشدور . يهودیلرین پرسش اندیکلری
بو پیغمبر عین زماندا توز زمانه سی نین عالمی حساب ائدیلیر . گویا
او نون عصا سی اژدهایا دونوب دوشمنلری قور خودارمیش . موسی
باشقما معجزلرده گوسترمیه قابل ایمیش .
مصطفی - باخ : محمد .
مفرد - باخ : ابن ورید .

ن

ناوک - اوج ، سیروی
ناهید - گونش سیستمینده اولان سیاره لردن بیری دیر . او عین
زماندا زهره (ونرا) دا آدلانیر . گونشه ياخینلیق اعتباری ایله ۲ نجی
دائره ده يتر له شیر . يتر له قونشو اولوب ، کلاسیک ادبیات دامحبت سمبولو
کیمی خاطر لانیر .
نمان - او زون مدت ساسانی شاهلارینین طرفیندن عرب عراقیندا
حکمدار او لموشدور . او ، همیشه مدائینه (طاق کسرا ایا) تابع کیمی
مرا جھت اتمیشدیر .

نمرود - دىنى روایته گوره قدیم باپل شەھریندە بىت پېرسەت حەكمدار او لمۇشدور. او ابراھىم خليل الله پېغمەرى بىت لرى سىندىرىدىغى او چۈن او دا آقىدىرىمىش و گويا او د ابراھىمى ياندىرى ما يىب گلستانە چىورىلمىشدىر.

نجم - اولدوز

نعش - سما دا آز ايشىقلى اولدوزلار

نگارستان - بىزه كلى اتاق - موزە

نون والقلم - قرآنىن سورە لرىنەن بىرىنин آدى دىر . بورادا عذا با دۆزمىك ، كاسىبىلىقدان شاكىت اتمەمك تبلىغ ائدىلىرى نوح - پېغمەر لىردىن اىكىنچى آدم كىمى يىاد ائدىلىرى. او دىنى روایته گوره دىيانى سوباساجاغىنى خىر و ئىرىپ كىمى قاپيرمىش و او نا اينانانلارى كىمى يە توپلايىب غرق او لمۇقادان خلاص اتمىشدىر .

نوشىروان - ساسانى پادشاھلارىنەن بىرىسى دىر . او نا بعضى عادل صفتى و ئىرمىشلر . حالبو كى او ، آزادلىقى تبلىغ ائدىن مزدك و اونون طرفدارلارينا دىوان توتموشدور .

٩

والناس - قرآنىن صونونجو - ۱۱۴ - نجى سورە سىنەن آدى دىر . خاقانى دىئير كى ، عميم منه قرآنىن او لىنەن آخردا قدر ئوپىرتىدى . و تا - پېغمەر لىردىن بىرىنин آدى .

٨

هرمس - قدیم مصربە ياشامىش مشھور هندسە - رىاضىيات

اھستادى او لموشدور . خاقانى عەمى سى كانى الدین نى بىلىكىدە اونسا او خشاشاتدىرىمىشدىر .

همزاد - ئىكىز

هرمز - ساسانى پادشاھلاريندان بىر نىچە سىنین آدى دىر

ى

ياسىن - قرآنин ٣٦ - نجى سورەسى او لوب دىندارلارايچرىسىننە خصوصىلە يو كىشك قىمتلىنىرىلىز
يعقوب - باخ : يوسف

يوسف - دىنىي افسانىيە گورە كىنانلى يعقوب پىغمېرىن اوغلو او لوب خسانىن قارداشلارى طرفىنдин قويويسا سالىنير . صونرا يولدان كىچىن تاچىرلر اونو چىخيارىپ مىصرە آپساريپ و او را دا غول كىمى عزيزى مىصرە ساتىرلار . عزيزى مىصرىن (مىصر حكمدارى نىن) آروادى ذلىخا اونا غاشق او لور . بو حادىھ «يوسف و ذلىخا» داستانلاريندان اطرافلى تصویر ائدىلمىشدىر .

معنی	لغت
مورد ، موضوع	اوپیکت
تعادلی ، تعاونی	استیبیک
باور، عقیده	اینام
عظمت - شکوه - با عظمت	اولو
کتاب دین زرتشت	اوستا
پیمان - عهد	ایلقار
گرم کردن - حرارت دادن	ایسیتمک
مالاریا ، تب نوبه	ایسیتمه
شکل ، صورت	اوبراژ
باریک ، نازک ، ظریف	اینجه
مروارید	اینجی
زحمت ، کار ، تلاش	امهی
فوق العاده - عالی	اوستون
سرخ رنگ	آل
دنباله - بقیه	آرد
بدنبال - پشت سر	آردینجا
عصبانی ، خشمگانی - منحرف شده	آزغین
شیر ماده	آصلان
سرزمین های واقع بین رودخانه ارس و کور	آران

معنی	لغت
در روی آن ، رویش بستوه آمدن ، خسته شدن ، بتنگش آمدن	اوژه رینده اوسانماق
موافق شدن	اویماق
غالب شدن (در بازی) فراموش کردن .	اوتماق اونوتماق
سلسله و طایفه ای که در گرجستان در کنار دریای سیاه زندگی میکردند . اکنون آبخازیان در جمهوری گرجستان شوروی در ساحل دریای سیاه زندگی میکنند .	آبخاز
آهنگ ساز	بسته کار
ساختن آهنگ - آهنگسازی	بسته له ماق
هنری	بدیعی
پیله ابریشم	باراما
کرم ابریشم	باراما قوردو
تمام ، جملگی ، همه	بوسبوتون
بوته (آزمایش)	بوتا
دیگر ، دیگری ، بکی دیگر	باشقا
سر کردگی	باشچیلیق
کلاه پوستی	پاپاق
دام ، تله	پوسقو
شاعرانه ، شعری	بوئیتیک

لغت	معنی
تارلا	مزروعه ، کشتزار
تول	تور - پردهٔ توری
جوشغون	جوشان ، خروشان ، پرتلاطم
جیغاللیق	جرزدن در بازی قمار، حاشا کردن
جمره	نام محلی است
چاپالاماق	کندن با غچه یا زمین با بیل و کلنگ
چاغالا	میوه نارس ، چاغاله
چاهی زینخدان	گودی و سطح چانه
چولغالاماق	پوشاندن
چارپدیرماق	باعت تصادف یا بهم زدن شدن
چاگینچی	نوازنده
دارتماق	کنارزدن - رد کردن ، پس زدن
دالغا	موج
دالغان	مواج
داغ چاپماق	شکافن کوه ، کندن کوه
دانماق	انکار کردن
دویغو	احساس
دیله ک	آرزو ، میل ، تمبا ، خواهش
دیله ماق	تمنا کردن - آرزو داشتن
دولگر	نجار - خراط - درب و پنجره ساز
داز	کچل ، بی مو ، گز

معنی	لغت
گدا ، سائل	دلنچی
ستاره سحری	دان
دریا	دنیز
نقاش	رسام
خواهش - استدعا	رجاء
کتاب دینی زرتشیان که تفسیر اوستا است .	زند
فرض کردن ، تصور کردن	سانماق
فرض کن ، تصور کن	سانکی
خاموش	سونوک
پژمرده - درحال خاموشی	سولغون
قصر ، دربار ، کاخ	سارای
پناه بردن	سینه‌نماق
soft ، سخت ، محکم ، قوی ، آدم حشن	سرت
ساکت شدن - خاموش شدن ، حرف نزدن	سوسماق
سرنگهدار ، راز دار ، محرم راز	سیزداش
مزین شدن ،	سوسلنماق
امتحان ، آزمایش	سیناق
امتحان کردن ، آزمایش کردن ، آزمودن	سیناماق
ابله ، احمق ، - سرگیجه ، سرسام	سرسم
شمع	شام
در ترکی (سه نت) و به معنی هنر است	صنعت

معنی	لغت
هترمند	صنعتکار
آخر، انتها ، پایان	صون
بی انتها ، بی پایان	صونسوز
نام درختی است در بهشت	طوبی
طمع	طاماح
عقاب	قارتال
محافظت کردن	قوروماق
طبقه ، مرتبه ، لایه	قات
بلند کردن	قالدیرماق
سرب (فلز)	قورشون
نوعی نی نازک و توحالی	قارغی
تاول	قابار
بالا آمدن ، جوشیدن – پف کردن	قابارماق
مقابل ، رو برو	قاراشی
رو برو در آمدن ، مقابل شدن	قارشیلاشماق
پیشواز کردن ، استقبال کردن	قارشیلاماق
خوراک ، غذا	قیدا
تغذیه شدن	قیدالانماق
جوان ، برنا	گنج
جوانی ، بزرگانی	گنجلیک
فراوان ، فند ، شدید ، پر قوت	گور

لغت	معنی
گوونماق	اعتماد داشتن ، اطمینان کردن
کدر	گرفتگی ، غم ، غصه
کوس	طبل ، دهل
کولخن	گلخن حمام ، تون حمام
کرکی	تیشه
کور	نام رودخانه‌ای در آذربایجان شور روی که به دربای خزر میریزد .
لیریک	شعر هجایی - شعر غنایی
لاعیم	نقب - راه زیر زمینی
ماراق	علاقه ، جالب بودن
منخ	پیشوای مذهبی در دین زرتشت
موشار	اره نجاری
مسمار	میخ بلند
ماقتاب	نوعی منه آهنی که در نجاری از آن استفاده میشود.
مینه	مینا ، لعاب شیشه‌ای که روی فلزات را میپوشاند.
هو ما نیسبت	انسان دوست ، بشردوست
هورومچک	تار عنکبوت
هورومچک قوردو	عنکبوت
ینیلاماق	تازه شدن ، نوشدن
ینیلماق	مغلوب شدن ، شکست خوردن
ینیلمز	شکست ناپذیر

لغت	معنی
یاراماز	بیکاره - بدرد نخور ، بی مصرف
یتلکن	بادبان کشته
یو کسک	بالا ، بلند ، مرتفع
یو کسلماق	بالا رفتن ، بلند شدن
یو کسلتماق	بالا بردن ، بلند کردن ، ترقی دادن
یانغین	آتش سوزی ، عطش
بولچو	رهگذر ، مسافر
بنی	تازه ، نو
یالنیز	فقط
یارادیجیلیق	خلاقیت ، اثر
نسوری	ارمنی
ئون	جلو ، پیش
ئو گوت	نصیحت ، پند

صحيح	غلط	سطر	صفحة
داشيديق	داشديق	آخر	١٠
عقلين	عاقلين	١	١٢
منصب	منصب	١١	٢٨
الينده	النده	١٤	٢٨
ذره	ضرره	٢	٤٩
لقمه	لغمه	٥	٣٠
عقل	عاقيل	٦	٣٤
بيرينين	برينين	١٠	٣٦
اعتبار	اغتبار	١٤	٣٦
گویلرين	گولرين	٤	٨٨
صحبت	صبيحت	١١	٩٦
اكسيري	اكسير	٥	٩٧
اثديردى	ايريدى	١٣	٩٨
تورپاق	توباق	٦	١٠٩
«والقلم»	«والقلم»	ماقبل آخر	١١٢

■ قیمتی : ۱۰ توهن

■ تبریز : ارک نشر یاتی